

Katja Pikkarainen

Vahvuudet esiin!

Projektioinnäytetyö Kärsämäen varhaiskasvatukseen

**Opinnäytetyö
CENTRIA-AMMATTIKORKEAKOULU
Sosiaalialan koulutusohjelma
Kesäkuu 2019**

TIIVISTELMÄ OPINNÄYTETYÖSTÄ

Centria-ammattikorkeakoulu	Aika Kesäkuu 2019	Tekijä/tekijät Katja Pikkarainen
Koulutusohjelma Sosiaalialan koulutusohjelma		
Työn nimi Vahvuudet esiin! Projektiopinnäytetyö Kärsämäen varhaiskasvatukseen		
Työn ohjaaja Anne Jaakonaho		Sivumäärä 34 + 5
Työelämäohjaaja Riikka Sarjanoja		
<p>Projektiopinnäytetyön tilaajana toimi Kärsämäen kunnan sivistystoimen varhaiskasvatuspalvelut. Projektiopinnäytetyön käytännön osuudet eli interventiot toteutettiin päiväkotikielissä Kuusipihan Kurjenmiekköiden ryhmässä. Ryhmän lapset olivat toteutushetkellä 3– 6-vuotiaita.</p> <p>Opinnäytetyön tarkoituksena oli tuoda positiivinen pedagogiikka osaksi Kärsämäen kunnan varhaiskasvatusta ja siten vaikuttaa varhaiskasvatuksen toimintakulttuuriin. Opinnäytetyön tavoitteena oli lisätä lasten ja henkilökunnan tietoisuutta vahvuus- sanastosta, ohjata heitä huomaamaan vahvuuksia itsestä sekä toisista ihmisistä, ja huomioimaan kanssaihmiä positiivisella tavalla. Tavoitteena oli myös luoda vahvuuksien havainnointiin sekä vahvuusperustaiseen ohjaamiseen lomake, jota voisi jatkossa käyttää Vasu-keskusteluiden tukena.</p> <p>Tietoperustassa on käsitelty teoriaa pedagogisesta dokumentoinnista, positiivisesta pedagogiikasta, toimintakulttuurista ja varhaiskasvatuksesta.</p> <p>Lasten ja henkilökunnan tietoisuutta vahvuuksista lisättiin toiminnallisten interventioiden avulla, joiden sisällöt muodostuivat vahvuusteeman ympärille. Lasten vanhemmat osallistuivat projektiin kirjaamalla lasten vahvuuksia ja toimittamalla ne päiväkodille. Vanhempien kirjaamat vahvuudet lisättiin lapsesta otettuun vahvuusvalokuvaan. Henkilöstö oli mukana interventioiden osallistui lasten vahvuuksien kirjaamiseen sekä vahvuusvihon kehittämiseen.</p> <p>Opinnäytetyöprojektin tuloksena syntyi vahvuusvihko, sekä toimintamalli vahvuusvalokuvien tekemiseen. Henkilökunta oli muokannut opinnäytetyöprojektista oman näköisensä ja luonut Viikon tähtihenkilö -päivän, missä on elementtejä projektista. Projektilla ei vaikutettu koko kunnan varhaiskasvatuksen toimintakulttuuriin, mutta ryhmän toimintakulttuuri muuttui positiivisia asioita ja vahvuuksia huomioivammaksi.</p>		

Asiasanat Pedagoginen dokumentointi, positiivinen pedagogiikka, toimintakulttuuri, varhaiskasvatus
--

ABSTRACT

Centria University of Applied Sciences	Date June 2019	Author Katja Pikkarainen
Degree programme Degree Programme of Social Services		
Name of thesis Strengths out! Project thesis of Käsämäki's Early Childhood Education		
Supervisor Anne Jaakonaho	Pages 34+5	
Instructor Riikka Sarjanoja		
<p>The project was commissioned by the Early Childhood Education Services of Käsämäki Municipality. The practical parts of the project, or interventions, were carried out in the Kuusipiha's kindergarten Kurjenmiekkä group. The children of the group were 3-6 years old at the time of the implementation.</p> <p>The purpose of the thesis was to bring positive pedagogy into the early childhood education of the municipality of Käsämäki and thus influence the operating culture of early childhood education. The aim of the thesis was to raise the awareness of children and staff about the vocabulary of strength, to guide them to recognize the strengths of themselves and other people, and to contact people in a positive way. The goal was also to create a form for observing strengths and for strength-based guidance, which could be used in the future to support the Vasu Dialogue.</p> <p>The theoretical framework covered the theory of pedagogical documentation, positive pedagogy, operational culture and early childhood education. The awareness of the strengths of children and staff was increased through functional interventions, the contents of which were built around the strength theme. The parents of the children participated in the project by recording the children's strengths and reporting them to the daycare center. The strengths recorded by the parents were added to the strength photo taken of the child. The staff were involved in the interventions and participated in the recording of children's strengths and the development of a strength booklet.</p> <p>As a result of the thesis project, a strength booklet was created, as well as an operating model for making strength photographs. The staff had customized their own thoughts on the thesis project and created a weekly star day with elements of the project. The project did not affect the operational culture of early childhood education in the whole municipality, but the group's operating culture became more attentive to positive issues and strengths.</p>		

Key words
Early childhood education, operational culture, pedagogical documentation, positive pedagogy

TIIVISTELMÄ
ABSTRACT
SISÄLLYS

1 JOHDANTO	1
2 PROJEKTIN KUVAUS JA TAVOITTEET	2
2.1 Projektin tausta ja tavoitteet	2
2.2 Projektin aikataulu ja budjetti	3
2.3 Projektiorganisaatio.....	4
3 PROJEKTIN TIETOPERUSTA	6
3.1 Varhaiskasvatus	6
3.2 Varhaiskasvatuksen toimintakulttuuri	7
3.3 Pedagoginen dokumentointi varhaiskasvatuksessa	8
3.4 Positiivinen pedagogiikka	10
4 PROJEKTIN TOTEUTUS	14
4.1 Ensimmäinen interventio, esittäytyminen.....	14
4.2 Toinen interventio, vahvuudet luovuus, rohkeus, uteliaisuus, sinnikkyys	15
4.3 Kolmas interventio, vahvuudet; itsesäätely, reiluus, myötätunto ja ystävällisyys	17
4.4 Neljäs interventio, vahvuusvalokuvat	20
4.5 Viides interventio, valokuvanäyttely	21
4.6 Kuudes interventio, palautteen läpi käyminen	22
5 PROJEKTIN ARVIOINTI	24
5.1 Palaute opinnäytetyöprosessista	24
5.2 Kysely positiivisesta pedagogiikasta	25
5.3 Puhelinhaastattelusta saatu palaute	26
5.4 Tavoitteiden arviointi	26
5.5 Opinnäytetyöprosessin itsearviointi	29
6 POHDINTA	30
LÄHTEET	33
LIITTEET	
KUVIOT	
KUVIO 1. Projektityön vaiheet.....	4
TAULUKOT	
TAULUKKO 1. Hyveet ja luonteen vahvuudet	12
TAULUKKO 2. Opinnäytetyöprosessin palautelomakkeen vastaukset	24

1 JOHDANTO

Tämä opinnäytetyö on projektiopinnäytetyö, ja sen aihe on positiivisen pedagogiikan tuominen Kärsämäen varhaiskasvatukseen. Työn tilaajana on Kärsämäen kunnan varhaiskasvatus ja opinnäytetyön projektiosuuskien eli interventioiden toteutus oli kesäkuussa 2018 lastentalo Kuusipihassa, 3–5-vuotiaiden ryhmässä. Opinnäytetyön tarkoituksena on tuoda positiivinen pedagogiikka osaksi Kärsämäellä sijaitsevan päiväkotiki Kuusipiikan arkea. Opinnäytetyön lähtökohtana on tarve uusille pedagogisille menetelmille, jotka onnistuessaan antavat lisäarvoa päiväkodin toimintakulttuuriin. Opinnäytetyön yhtenä tavoitteena on tuottaa henkilöstölle lomake lasten vahvuuksien huomioimista varten. Ennen interventioita henkilöstö sekä minä, opinnäytetyön tekijä, osallistuimme Kaisa Vuorisen koulutukseen positiivisesta pedagogiikasta ja päiväkodille oli hankittu Huomaa hyvä! -kirja ja -materiaalia.

Projektin toiminnallisia osuuksia eli interventioita oli kuusi, joista viisi suuntautui lapsiryhmälle ja yksi henkilöstölle. Interventiot toteutettiin yhtä lukuun ottamatta suunnitellun aikataulun mukaisesti ja muutoksia sisältöön tehtiin tarpeen vaatiessa. Huoltajia tiedotettiin projektista toukokuussa ja heitä pyydettiin palauttamaan lupakyselyt sekä havaitsemaan ja kirjaamaan lapsen vahvuudet ja palauttamaan kysely päiväkotiin. Henkilökunta tavattiin kesäkuun alussa ennen interventioita, jolloin käytiin läpi projektisuunnitelma ja mietittiin toteutusta. Projektin tuotoksena syntyivät lasten omat vahvuusvalokuvat sekä henkilökunnalle tarkoitettu vahvuuksien havainnointilomake. Opinnäytetyöprojekti alkoi toukokuussa 2017 ja päättyi kesäkuussa 2019.

Opinnäytetyön toisessa luvussa on projektin kuvaus ja tavoitteet sekä projektiorganisaatio, budjetti ja aikataulu. Kolmannessa luvussa perehdytään tämän projektin tietoperustaan. Tietoperustassa käsitellään positiivista pedagogiikkaa, varhaiskasvatusta yleisesti sekä erityisesti toimintaympäristöä ja perehdytään pedagogiseen dokumentointiin. Neljännessä luvussa on projektin toteutuksen vaiheet. Viides luku koostuu projektin arvioinnista ja kuudennessä luvussa on pohdinta.

2 PROJEKTIN KUVAUS JA TAVOITTEET

Tässä luvussa kuvataan projektin taustaa eli kuinka projektin idea syntyi, projektin tarkoitusta, tavoitteita ja projektin kulkua. Tässä luvussa kuvataan myös projektityön yleisiä piirteitä.

2.1 Projektin tausta ja tavoitteet

Varhaiskasvatus uudistui uuden varhaiskasvatuslain määrittämien varhaiskasvatuksen tavoitteiden myötä, joihin Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet (Opetushallitus 2016) perustuu. Varhaiskasvatuksesta tuli näin suunnitelmallista ja tavoitteellista kasvatusta, opetuksen ja hoidon kokonaisuutta, jossa painottuu erityisesti pedagogiikka. (Varhaiskasvatuslaki 580/2015). Kärsämäellä valmisteltiin keväällä 2017 kunnan omaa varhaiskasvatussuunnitelmaa. Suunnitelman laatiminen nostatti ajatuksia varhaiskasvatuksen kehittämisestä, ja kentällä haasteet hankalissa kasvatustilanteissa kuormittivat henkilöstöä. Samaan aikaan Kaisa Vuorinen ja Lotta Uusitalo- Malmivaara (2016) julkaisivat kirjansa *Huomaa hyvä!*, ja näistä lähtökohdista lähti opinnäytetyön idea kehittymään.

Kärsämäen kunnan varhaiskasvatussuunnitelman (2017) laatimisessa oli osallisena koko varhaiskasvatuksen henkilöstö, huoltajat sekä lapset. Kärsämäen varhaiskasvatuksen toimintatapana on tehdä kotikäynti ennen lapsen hoidon aloitusta, lisäksi tiedonkulkua huoltajien kanssa on edistetty Daisy-tietojärjestelmällä. VASU-keskustelussa käytetään Lapset puheeksi -menetelmää, joiden päämääränä on tukea lapsen kehitystä sekä tunnistaa hyvinvoinnin kannalta keskeisiä tekijöitä ja pohtia, kuinka niihin voidaan vaikuttaa. Kärsämäen varhaiskasvatuksen toimintakulttuurin kehittäminen tapahtuu pitämällä säännöllisiä palaverreja, työnohjauksella sekä työhyvinvointi-illoilla. Kehityskeskusteluissa henkilöstöä kannustetaan itsearviointiin, tiedon ja osaamisen jakamiseen ja ammatilliseen kehittymiseen.

Projektin tarkoituksena oli tuoda positiivisen pedagogiikan käytänteitä päiväkotikieliseen Kuusipihaan Kurjenmiekköiden ryhmään, sekä ohjata kohderyhmän lapsia sekä henkilöstöä huomaamaan vahvuuksia itsessään ja toisissa ihmisissä. Tavoitteena oli, että lapset ja henkilöstö osallistuvat interventioihin, ja opettaa henkilöstölle sekä lapsille positiivisen pedagogiikan sanastoa ja erilaisia leikkejä, missä vahvuus sanastoa voi käyttää. Yhtenä tavoitteena oli myös kerätä palautetta sekä lapsilta että henkilöstöltä. Interventioiden tavoitteena oli kerätä lapsia kuvaavia

vahvuussanoja hoitajilta, vanhemmilta, lapsilta itseltään sekä ryhmän muilta lapsilta ja laittaa ne esille vahvuusvalokuvaan.

Projektin tavoitteena oli yhteistyössä henkilökunnan kanssa toteuttaa vahvuuksien havainnointiin käytettävä lomake eli vahvuusvihko (LIITE 4). Vahvuusvihko on työkalu varhaiskasvatuksen pedagogisen dokumentoinnin tueksi lapsen vahvuuksien havainnointia varten sekä VASU-keskustelun yhdeksi teemaksi. Vahvuusvihon lopullisessa versiossa on vahvuuksien esittelyn lisäksi annettu henkilöstölle vihjeitä positiiviseen ohjaustyyliin ja vahvuuksien huomioimiseen.

2.2 Projektin aikataulu ja budjetti

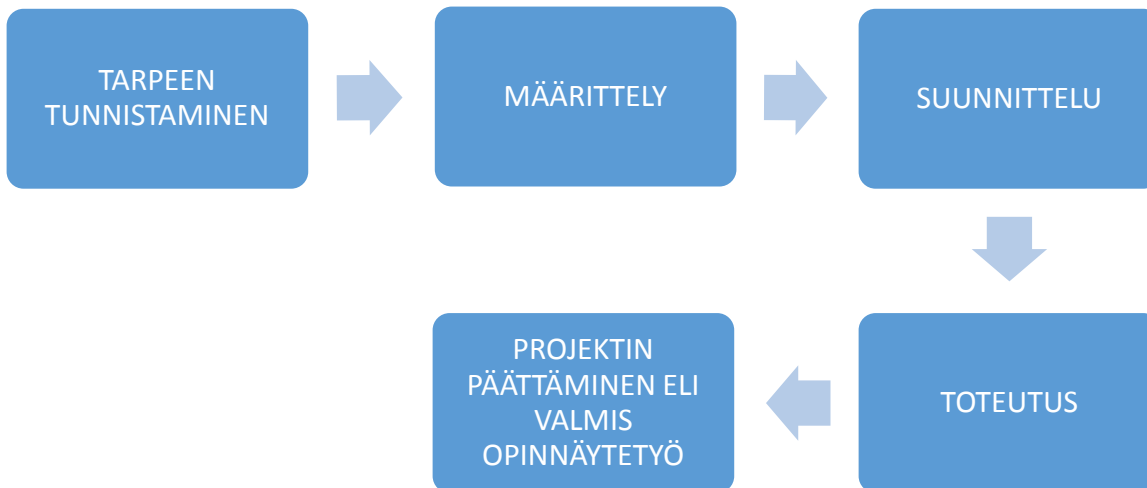
Projektisuunnitelman esitys oli toukokuussa 2017. Opinnäytetyösopimus allekirjoitettiin 25.5.2017. Suunnitelman lopullinen ja hyväksytty versio oli valmis huhtikuussa 2018. Suunnitelman mukaan interventiot pidettäisiin kesäkuussa 2018 ja valmistuminen sosionomiksi olisi joulukuussa 2018. Aikataulun riskeiksi arvioitiin opinnäytetyön tekijän töiden ja opinnäytetyön aikataulujen yhteensovittaminen. Opinnäytetyöntekijän sairastuminen sitä vastoin olisi johtanut interventioiden siirtämiseen. Interventiot oli suunniteltu lyhyelle aikavälille, jolloin sairastuminen olisi vaikuttanut useamman intervention pitämiseen.

Projektityön tarkoituksena on saavuttaa ennalta määritelty tavoite, ja se voidaan perustaa siksi, koska tavoitteet eivät täyty tavallisen työtehtävän puitteissa. Yhteistä kaikille projekteille on:

- selkeät tavoitteet
- suunnitelmallisuus toiminnassa ja johtamisessa
- projektiorganisaatio koostuu ihmisistä, joilla on omat roolinsa tehtävässä
- projekti on aikataulutettu ja budjetoitu
- projektin etenemistä ja tuloksia seurataan ja kontrolloidaan (Kettunen 2003, 41–42.)

Projekti jakautuu eri vaiheisiin. Lähtökohtana on aina tarpeen tunnistaminen mistä seuraa arviointi projektin toteutettavuudesta ja kannattavuudesta. Suunnitteluvaiheessa tarkennetaan määrittelyvaiheen tuloksia ja viedään tavoitteet konkreettiseksi suunnitelmaksi, jota kutsutaan projektisuunnitelmaksi. Projektisuunnitelmaan kirjataan toteutuksen resurssit, budjetti ja aikataulu. Projektin haasteeksi voi muodostua suunnitelman riittämättömyys, jolloin suunnitelma ei toteudu onnistuneesti. Toteutusvaiheessa projekti elää, jolloin projektisuunnitelmaa pitää muokata tai täydentää. Projektin viimeinen vaihe on päättäminen, mikä pitää sisällään raportoinnin,

organisaation purkamisen ja jatkoideoiden esille tuomisen. Projektin yleistä kulkua on kuvattu alla olevassa kuvioissa (KUVIO 1). (Kettunen 2003, 41–42.)

KUVIO 1. Projektityön vaiheet (mukaillen Kettunen 2003, 41)

Projektisuunnitelmaan laadittu budjetti koostui lähinnä työkuluista. Aikaa projektin toteuttamiseen oli suunniteltu 400 h. Materiaalikulut eli tulostuspaperit sekä kartongit menevät Kärsämäen varhaiskasvatuksen budjetista. Opinnäytetyöntekijä vastaa itse puhelin- sekä matkakuluista, joita kertyisi noin 235€. Opinnäytetyön tulostuskuluista vastaa opinnäytetyöntekijä itse.

2.3 Projektioorganisaatio

Opinnäytetyön toimeksiantaja on Kärsämäen kunnan varhaiskasvatus, ja interventiot toteutetaan päiväkotiki Kuusipihassa. Kuusipihan päiväkodissa on kolme ryhmää, joita ovat Kissankellot, Ketunleivät ja Kurjenmiekat. Interventiot toteutetaan Kurjenmiekköiden ryhmässä, jossa on 23 lasta. Lapsista 12 on poikia ja 11 tyttöä. Lapset ovat iältään 3–6-vuotiaita. Henkilökunta koostuu lastentarhanopettajasta, kahdesta lastenhoitajasta sekä avustajasta. Projektin toteutuksen aikaan Kurjenmiekoissa oli myös esikouluikäisiä hoitolapsia.

Projektioorganisaatioon kuuluvat opinnäytetyön ohjaaja Centria-ammattikorkeakoulusta, työelämäohjaaja Kärsämäen varhaiskasvatuksesta, päiväkotiki Kuusipihan lastentarhanopettaja, muu

henkilöstö, lapset, lasten vanhemmat sekä opinnäytetyön tekijä. Päävastuun projektin vetämisestä ja suunnittelusta kantaa opinnäytetyön tekijä, joka toimii myös projektipäällikkönä.

3 PROJEKTIN TIETOPERUSTA

Opinnäytetyön tietoperustassa käsitellään pääkäsitteitä varhaiskasvatus, toimintakulttuuri, pedagoginen dokumentointi sekä positiivinen pedagogiikka.

3.1 Varhaiskasvatus

Varhaiskasvatuksella tarkoitetaan lapsen kasvatuksen, opetuksen ja hoidon muodostamaa suunnitelmallista ja tavoitteellista kokonaisuutta. Varhaiskasvatus on osa suomalaista koulutusjärjestelmää ja tukee päävastuussa olevia huoltajia kasvatustehtävässään. Varhaiskasvatuksen tavoitteena on tukea lapsen kasvua, kehitystä ja oppimista sekä edistää hyvinvointia. Varhaiskasvatusta voidaan järjestää päiväkodissa, perhepäivähoidossa, ryhmäperhepäivähoi-
dossa tai kerho- ja leikkitoimintana. Jokainen alle kouluikäinen on oikeutettu saamaan varhaiskasvatusta ja vanhemmat päättävät lapsensa osallistumisesta siihen. Esiopetukseen osallistumisesta tuli velvoite vuonna 2015. (Opetushallitus 2018.)

Opetushallitus, joka toimii varhaiskasvatuksen asiantuntijavirastona, laati uudet varhaiskasvatussuunnitelman perusteet vuonna 2016, jotka otettiin paikallisesti käyttöön 1.8.2017 jokaisessa kunnassa. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet ovat Opetushallituksen antama valtakunnallinen määräys, jonka mukaan paikalliset sekä lasten varhaiskasvatussuunnitelmat laaditaan ja varhaiskasvatus toteutetaan. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden laatimista ohjaa erityisesti varhaiskasvatuslaki. (Opetushallitus 2016, 8.) ”Varhaiskasvatuslaissa säädetään lapsen oikeudesta varhaiskasvatukseen, varhaiskasvatuksen järjestämisestä ja tuottamisesta sekä varhaiskasvatuksen tietovarannosta” (Varhaiskasvatuslaki 540/2018). Toinen varhaiskasvatusta ohjaava laki on lastensuojelulaki 47/2007 (Lastensuojelulaki 417/2007).

Varhaiskasvatuksen tarkoitus on edistää lasten kokonaisvaltaista kasvua, kehitystä, terveyttä ja hyvinvointia. Varhaiskasvatuksen pedagoginen toiminta sisältää leikin, liikkumisen, taiteiden ja kulttuuriperinnön toteutuksen sekä toimii myönteisten oppimiskokemusten mahdollistajana. Lapsia halutaan tukea vuorovaikutustaidoissa ja ihmissuhteissa ja ohjata eettisesti tasa-arvoiseen ja vastuulliseen toimintaan. Tarvittaessa lapsi saa yksilöllistä tukea monialaisessa yhteisössä sekä huoltajat saavat tukea kasvatustyöhönsä. (Helenius & Lummelahhti 2018, 13.)

On syytä tarkastella varhaiskasvatusta lapsen kehityksen ja oppimisen näkökulmasta. Lapsi kehittyy neljällä eri osa-alueella; fyysisellä ja motorisella, kognitiivisella ja psykososiaalisella osa-alueella. Lapsen ensimmäisten ikävuosien aikana motorinen kehitys on huimaa. Lapsen refleksinomaiset taidot muuttuvat tahdonalaisiksi ja karkeamotoriset taidot hioutuvat hienomotorisiksi taidoiksi. Lapsen kognitiivinen kehitysteoria perustuu Jean Piagetin kuvaukseen lapsen ajattelutoimintojen kehityksestä. Kognitiivinen kehitys on jaettu eri ikäkausiin perustuviin vaiheisiin. Perusajatuksena on, että lapsi rakentaa maailmaansa uudella oppimallaan tiedolla, hyödyntäen jo opittua tietoa. Psykososiaalinen kehitys on lapsen persoonallisuuden, tunte-elämän ja sosiaalisuuden kehittymistä. Margareth Mahlerin mukaan lapsi on kolmeen ikävuoteen mennessä saavuttanut yksilöllisyyden tunteensa. (Saarniaho 2005) Sosiaalistuminen kestää koko eliniän ja lapsille leikki on sosiaalisten ja emotionaalisten taitojen harjoittelutilanne parhaimmillaan. Lapsen oppimiskyvylle merkittävin tekijä on varhainen hoiva, vanhempi-lapsi-suhde sekä vanhemman herkkyys lapsen tarpeille. Oppiminen alkaa kiintymyksestä ja varhaisesta vuorovaikutuksesta. (Kronqvist 2011, 27.)

3.2 Varhaiskasvatuksen toimintakulttuuri

Varhaiskasvatuksen toimintakulttuuri on yhteisön kaikkien jäsenten sekä ympäristön muodostama kokonaisuus, johon vaikuttavat tiedostetut, tiedostamattomat ja tahattomat tekijät. Toimintakulttuuri on laaja kokonaisuus, joka rakentuu mm.

- arvoista ja periaatteista
- työtä ohjaavien normien ja tavoitteiden tulkinnasta
- oppimisympäristöistä ja työtavoista
- yhteistyöstä ja sen eri muodoista
- vuorovaikutuksesta ja sen ilmapiiiristä
- henkilöstön osaamisesta, ammatillisuudesta ja kehittämisoitteesta
- johtamisrakenteista ja -käytännöistä
- toiminnan organisoinnista, suunnittelusta, toteuttamisesta ja arvioinnista (Helenius & LummeLahti 2018, 16.)

Mikkola ja Nivalainen kirjoittavat kirjassaan *Lapselle hyvä päivä tänään* (2009), että päivähoiton toimintakulttuurissa on vallinnut toiminnan suunnittelun perinne ja ajatus siitä, että lapsille on tarjottava paljon oppimisen virikkeitä. Kuitenkin varhaiskasvatuksessa olevan lapsen tärkein

kehitysvaihe liittyy lapsen itsetunnon kehittymiseen ja minuuden vahvistumiseen. (Mikkola & Nivalainen 2009, 14.)

Varhaiskasvatuksen toimintakulttuuri on hitaasti muotoutunut kokonaisuus, johon vaikuttavat niin tiedostetut, että tiedostamattomat kuin myös tahattomat tekijät. Opetushallitus (2016) on ohjeistanut varhaiskasvatuksen toimintakulttuuriin vaikuttamisen menetelmiä. Toimintakulttuurin aktiivinen arviointi ja kehittäminen edellyttävät, että henkilöstö ymmärtää oman toimintansa taustalla vaikuttavien arvojen, tietojen ja uskomusten merkityksen sekä osaa arvioida niitä. Yhteisiin tavoitteisiin sitoutuminen edistää arvoperustan ja oppimiskäsityksen toteutumista. Toimintakulttuurin vaikutusten pohdinta ja sen ei-toivottujen piirteiden tunnistaminen ja korjaaminen ovat tärkeä osa toimintakulttuurin kehittämistä. (Opetushallitus 2016.)

Varhaiskasvatuksen toimintakulttuuri toteutuu yhteistyössä lapsen, huoltajien, yhteistyöverkoston sekä yksikön sisäisen yhteistyön myötä. Huoltajien kanssa tehtävä yhteistyö on jokapäiväistä, lasta tuotaessa ja haettaessa hoidetaan tärkeät ja akuutit asiat molemminpuolisesti. Huoltajat osallistuvat lapsen varhaiskasvatussuunnitelman laatimiseen, arviointiin ja kehittelyyn, mihin myös lapsen on toivottavaa osallistua. Vanhempainkokouksissa vanhemmat pääsevät tutustumaan toisiinsa ja ryhmän toimintaan. (Helenius & Lummelahti 2018, 16– 19.) Kärämäellä toimii vanhempainyhdistys Kävyt, joka on aktiivisesti alkanut toimimaan lasten tapahtumien järjestämisen hyväksi. Vanhempainyhdistys on järjestänyt tapahtumia, kuten kevät- ja joulutapahtumia yhdessä varhaiskasvatuksen kanssa. Yhteistyöllä on tarkoituksena saada vanhemmat mukaan varhaiskasvatustoimintaan ja häivyttää rajoja kasvatustyössä.

Heleniuksen ja Lummelahden (2018, 141) ajatus on, että jos lapsen yksilöllisyys otetaan huomioon, on hän motivoituneempi toimintaan ja käyttämään vahvuuksiaan ja siitä johtuen saamaan vahvistusta itsetunnolleen. Lapsi tarvitsee sekä aikuisten että toisten lasten myönteistä huomiota, mikä kannustaa lasta yrittämään uudelleen hänelle haastavissa tehtävissä.

3.3 Pedagoginen dokumentointi varhaiskasvatuksessa

Pedagoginen dokumentointi varhaiskasvatuksessa kulminoituu näkyvimmin lapsen henkilökohtaiseen suunnitelmaan. Lapsen henkilökohtaiseen varhaiskasvatussuunnitelmaan on yleisesti kirjattu tietoa lapsen kasvusta ja kehityksestä, vahvuuksista ja kehittämisen kohteista.

Lapsen ja vanhempien osallisuutta on korostettu ja lasten toiveita esim. toiminnan suunnittelussa otetaan paremmin huomioon. Hyvän ja laadukkaan dokumentoinnin perustana on, että havaintojen siirtäminen dokumenttiin ei olisi pelkkää raportoivaa taltiointia, vaan vuorovaikutteista ja lasten osallisuutta korostavaa toiminnan suunnittelun, toteuttamisen ja arvioinnin vuoropuhelua yhteistyössä huoltajien kanssa. (Helenius & Lummelahti 2018, 149.)

Pedagoginen dokumentointi on yksi varhaiskasvatuksen työmenetelmä, millä on tarkoituksena havainnoida, kehittää ja suunnitella toimintaa lapsilähtöisesti. Dokumentointi on myös väline, millä lasten sekä huoltajien ääni saadaan kuuluviin. Pedagoginen dokumentointi on nostettu varhaiskasvatussuunnitelman kehityksen kohteeksi, mihin olisi kiinnitettävä erityistä huomiota. Dokumentoinnilla saatua tietoa voidaan käyttää työtapojen, oppimisympäristöjen, toiminnan tavoitteiden, menetelmien ja sisältöjen muokkaamisessa lasten kiinnostusta ja tarpeita vastaavaksi. Lapsen oma varhaiskasvatussuunnitelma on osa dokumentointiprosessia, minkä lastentarhanopettaja yhdessä muun hoitohenkilökunnan kanssa laatii. Lopuksi suunnitelmaa muokataan yhdessä lapsen sekä huoltajien kanssa. (Opetushallitus 2016, 37.)

Pedagogisen dokumentoinnin perustana on havainnointi ja arviointi. Kasvattajat ja vanhemmat hankkivat tietoa lapsesta ja hänen ympäristöstään sekä omasta toiminnastaan eri keinoja käyttäen. Tiedonhankinta perustuu yleensä vapaamuotoiseen havainnointiin tai järjestelmällisempään tapaan havainnoida käyttämällä lomakkeita ja arviointivälineitä. Lapsen aktiivinen osallistuminen arviointiprosessiin edistää lapsen omaa oppimista ja kehitystä. (Heikka, Hujala, Turja & Fonsen 2011, 57.) Arviointi lisää lapsen tietoisuutta itsestä ja auttaa luomaan monipuolisen minäkuvan ([Hutchin 2006], Turja 2011, 57). Palautteen antaminen oikeanlaisessa muodossa ja harkiten annetut arviointitehtävät vahvistavat lapsen motivaatiota, itseluottamusta ja myönteistä minäkuvaa ([Aunola 2005], Turja 2011, 58).

Ottamalla vahvuus- sanastoa käyttöön dokumentoinnissa, voidaan lasta ohjata paremmin pääsemään tavoitteisiin, jotka ovat luonnollisesti yhdessä lapsen sekä vanhempien kanssa laadittu. Ujoa ja arkaa lasta voidaan rohkaista ja häiriöherkkää lasta voidaan ohjata käyttämään itsesäätelyään oikeilla työmenetelmillä, joita positiivinen pedagogiikka tarjoaa. Helenius ja Lummelahti (2018) toteavat dokumentoinnin olevan pitkällä aikavälillä itsearviointin väline lapselle itselleen.

Dokumentointiin käytettäviä tapoja on useita: paperi, vihko, kansio, videointi, lomake, valokuvat, sadutus ja portfolio. Dokumentoinnin suunnitelmallisuus tulee esille siinä, että tiedetään, mitä havainnoidaan ja dokumentoidaan. On siis tärkeää etukäteen miettiä ja kirjata ylös asioita, joita haluaa dokumentoida. Dokumentoijan on myös muistettava huolehtia asianmukaisesti sallassapitoon liittyvistä lakimääräyksistä. Huoltajilla on halutessaan oikeus saada nähtäväksi kaikki, myös epäviralliset dokumentit, jotka koskevat lasta ja perhettä. (Koivunen & Lehtinen 2015, 78 –82.)

Opinnäytetyön tuotoksena syntynyt vahvuusvihko kuuluu lomakemalliseen dokumentointityyliin. Vihkoon on suunniteltu valmiiksi asiat eli vahvuudet, joihin havainnoinnissa pitää kiinnittää huomiota ja tila niiden kirjaamiselle. Havainnointia ohjaa vahvuudet ja niiden kirjaaminen, joko ajatuksella onnistumiset tai kehittämisen kohdat. Olennaisena osana ovat vinkit, joilla henkilöstö kannustaa lapsia huomaamaan vahvuuksia. Lomaketta olisi hyvä täyttää yhdessä lapsen kanssa, jolloin hän voi seurata edistymistään sekä olla osallisena havainnoinnissa. Vanhempien osallistamista voi tehdä päivittäin tai viikoittain, ottamalla lapsen vahvuudet puheeksi ja kyselemällä myös kodin mielipidettä. Yhteenvedoa voi tarkastella lapsen vasu -keskustelussa, jossa lomake on dokumentoinnin väline ja näin muistin virkistäjänä.

3.4 Positiivinen pedagogiikka

Positiivisen psykologian isä, professori Martin Seligman on yhdysvaltalainen psykologi, kouluttaja ja kirjailija, joka on 20 vuoden ajan tutkinut positiivista psykologiaa. Positiivinen psykologia on psykologian tutkimussuuntaus, joka osoittaa, että ihminen voi lisätä tietoisesti onnellisuuttaan tunnistamalla sekä käyttämällä ominaisvahvuuksiaan. Seligman kiinnostui aiheesta, kun huomasi työssään, että hyvinvointivaltioissa asuvien pahoinvointi lisääntyi elintason noususta huolimatta. (Uusitalo-Malmivaara & Vuorinen 2016. 20 –21.) Positiivisen pedagogiikan teoreettinen perusta on sosiokulttuurisessa näkemyksessä, joka korostaa oppimisen ja kehityksen sosiaalista, emotionaalista ja kulttuurista ulottuvuutta. Se pohjautuu ajatukseen, että lasten oppiminen ja hyvinvointi rakentuvat lasten ja eri toimintaympäristöjen välisessä vuorovaikutuksessa. (Kumpulainen, Mikkola, Rajala, Hilppö, & Lipponen 2014, 227–228 [Kumpulainen & Renshaw 2007; Säljö 2001]).

Positiivinen pedagogiikka on uudenlainen pedagoginen näkökulma, jota voi toteuttaa ilman lisämäärärahoja, lisäaikaa tai välineitä. Positiivisen pedagogiikan tavoitteena on saada jokainen

oppija tietoisiksi omista kyvyistään ja vahvuuksistaan ja näin tukea hyvinvointia ja oppimista. Ajatus on, että lapsen luonne ei kasva negatiivisuudesta ja pessimistisestä ajattelutavasta, vaan lapset kasvavat hyvän ja positiivisen ilmapiirin avulla joustaviksi, sinnikkäiksi ja toipumiskykyisiksi. Positiivisen psykologian ydinsanoma onkin, että paha pitää huolen itsestään, hyvää pitää helliä. (Uusitalo-Malmivaara & Vuorinen 2016, 17–25). Positiivisen pedagogiikan tarkoituksena ei ole poistaa negatiivisia tunteita ja tilanteita. Yhtä lailla opettavaisia tilanteita ovat ne tilanteet, joissa tunteet ovat kielteisiä, kuten ahdistus, pelko tai syyllisyys. Kielteisiä tunteita olisi hyvä olla yksi kappale kolmea positiivista tunnetta kohtaan. Positiiviset tunteet ovat perusta resilienssille, joka tarkoittaa kykyä selviytyä vastoinkäymisistä. (Leskisenoja 2017, 12.)

Uusitalo-Malmivaara ja Vuorinen (2016) toteavat kirjassaan Huomaa hyvä, että positiivisen psykologian käytännön tuominen opetukseen ja kasvatukseen lisää myönteisten toimintamallien käyttöä kielteisten sijasta. Kasvattajan on ensiksi tarkasteltava omaa asennettaan ja tultava siitä tietoisiksi, ennen kuin positiivisuutta voi välittää toisille ihmisille. (Uusitalo-Malmivaara & Vuorinen 2016, 35–37.)

Lapsen persoonallisuus koostuu luonteesta ja temperamentista. Temperamentti on synnynnäinen tapa reagoida eri tilanteissa. Luonteen muodostavat perimä, kokemus ja kasvatus. Luonteenkasvatuksen olisi oltava tietoisia toimintaa niin kotona, varhaiskasvatuksessa kuin kouluisakin. (Uusitalo-Malmivaara & Vuorinen 2016, 29). Luonteenvahvuuksien tunnistaminen itsessään lisää itsetuntemusta, mikä taas ohjaa tekemään asioita, joissa on luontaisesti hyvä. Petersonin ja Seligmanin VIA- luokittelun mukaan luonteenvahvuuksia on yhteensä 24 (TAULLUKKO 1). Nämä vahvuudet luokitellaan hyveittäin, joita on yhteensä kuusi (Uusitalo-Malmivaara 2014, 70–71).

TAULUKKO 1. Hyveet ja luontevahvuudet Petersonin ja Seligmanin (2004) mukaan

HYVE	LUONTEENVAHVUUS
1. Viisaus ja tieto	1. Luovuus 2. Uteliaisuus 3. Arviointikyky 4. Oppimisen ilo 5. Näkökulmanottokyky
2. Rohkeus	6. Rohkeus 7. Sinnikkyys 8. Rehellisyys 9. Innostus
3. Inhimillisyys	10. Rakkaus 11. Ystävällisyys 12. Sosiaalinen älykyys
4. Oikeudenmukaisuus	13. Ryhmäytötaidot 14. Reiluus 15. Johtajuus
5. Kohtuullisuus	16. Anteeksiantavuus 17. Vaatimattomuus 18. Harkitsevaisuus 19. Itsesäätely
6. Henkisyys	20. Kauneuden arvostus 21. Kiitollisuus 22. Toiveikkuus 23. Huumorintaju 24. Hengellisyys

Hyveet on tunnustettu jo 3000 vuotta sitten kirjoitetuista uskonnollisista ja filosofisista teksteistä. Näiden tekstien perusteella työryhmä, johon Seligman kuului, kartoitti kuusi yleisintä hyvettä; viisaus ja tieto, rohkeus, rakkaus ja inhimillisyys, oikeudenmukaisuus, kohtuullisuus ja henkisyys sekä transkendenssi. Transkendenssi tarkoittaa suuremman olemassa olon merkityksen tiedostamista. (Seligman 2002, 161–162.)

Kaisa Vuorinen (2015) on tutkinut, miten luontevahvuuksia voidaan opettaa sekä miten oppilaat, opettajat ja huoltajat kokevat vahvuusperusteisen pedagogiikan. Tutkimuksessa on myös huomioitu, miten positiivisella pedagogiikalla voidaan vaikuttaa erityisen tuen opetuksessa. Tutkimus on toteutettu vuosina 2015–2016 Espoon kaupungissa. Tulokset olivat myönteisiä. Oppilaat ja opettajat nostivat esille myönteisten sanojen lisääntymisen sekä muutoksen toiminnassa yksilö- ja ryhmätasolla.

Vahvuuksia on siis 24, mutta näistä Vuorinen (2015) on eritellyt kolmenlaisia vahvuuksia, joita ovat voimavahvuudet, ydinvahvuudet ja kasvuvahvuudet. Voimavahvuudet, jotka ovat mahdollistajia eli vahvuuksia, joita voimme oppia, opettaa ja käyttää päivittäin. Nämä saavat meidät kukoistamaan eli ylittämään itsensä yltääkseen tavoitteisiin. Näitä vahvuuksia ovat sinnikkyys, itsesäätely ja myötätunto. Sinnikkyys ja itsesäätely ovat luonnollisesti opiskellessa sekä töissä ollessa oleellisia vahvuuksia. Myötätunto on vahvuus, jonka avulla pidämme yllä sosiaalisia suhteitamme ja motivoidumme auttamaan toisia. Myötätuntoa on myös itsemyötätunto, joka on keskeinen osa kykyymme toipua vastoinkäymisistä. (Uusitalo-Malmivaara & Vuorinen 2016, 77–79.)

Ydinvahvuudet ovat oleellinen osa persoonaamme, yksilöllinen tapa ajatella ja toimia. Ydin vahvuudet ovat kuin linssit, joiden läpi tarkastelemme maailmaa. Seligmanin (2002) mukaan jokaisella olisi 3–7 ydinvahvuutta. Kasvuvahvuudet ovat vahvuuksia, jotka eivät ole aktiivisesti käytössämme. Kasvuvahvuudet ovat vahvuuksia, joiden käyttäminen ei ole meille ominaista ja juuri siksikin saatamme ihailia niitä toisissa ihmisissä. Nämä ovat kuitenkin vahvuuksia, joiden käyttäminen ponnisteluista huolimatta kannattaa. (Uusitalo-Malmivaara & Vuorinen 2016, 77–79.)

4 PROJEKTIN TOTEUTUS

Opinnäytetyösopimus allekirjoitettiin 25.5.2017 ja suunniteltu valmistuminen olisi ollut tammi-kuussa 2018. Projektin aloitus toteutui toukokuussa 2018 päiväkodin henkilökunnan ja työelämäohjaajan tapaamisella. Tapaamisella sovittiin henkilöstön ja työelämäohjaajan kanssa opinnäytetyön interventioiden ajankohdasta. Sovittiin päivämäärät ja kellonaika ja kartoitettiin ryhmän kokoa. Haasteeksi nostettiin loma-aika, jolloin osa lapsista olisi paikalla satunnaisesti. Tämä toi haasteensa oppimiselle, koska jatkuvuutta ei välttämättä tulisi. Ryhmän koko olisi kuitenkin niin iso, että osa lapsista osallistuisi kaikkiin interventioihin. Vanhemmille toimitettavat lupalaput (LIITE 2) sekä vahvuuksien kyselylappu (LIITE 3) annettiin työntekijöiden jaettavaksi. Vanhemmat olivat palauttaneet laput suurimmaksi osaksi määräpäivään mennessä. Viimeisimmät laput palautettiin interventioiden jo alettua, ja osalta vanhemmista kysyttiin lupa puhelimitse ennen osallistumista. Kahden lapsen kohdalla vanhemmat eivät antaneet lupaa vahvuusvihon täyttämiseen, mutta he saivat osallistua interventioihin.

4.1 Ensimmäinen interventio, esittäytyminen

Opinnäytetyön ensimmäinen interventio pidettiin 5.6.2018 koko ryhmälle. Lapsia oli paikalla yhteensä 10. Interventio aloitettiin hoitajan pitämällä aamutuokiolla eli päivän, sään ja nimipäivän katsomisella. Opinnäytetyöntekijän osuus oli lapsille esittäytyminen ja tulevista interventiosta kertominen. Esittelyssä huomioitiin vahvuuksia, kuten itsesäätely ja sinnikkyys esimerkkien avulla. Esimerkiksi lapset käyttävät aamupiirissä itsesäätelyään, kun istuvat paikoillaan ja kuuntelevat aikuista, sekä pyytävät puheenvuoron viittaamalla. Vahvuuksista kerrottiin yleisellä tasolla, jonka jälkeen lapset saivat puheenvuoron kertoa, mitä vahvuus heidän mielestään on. Lapsista useampi ajatteli vahvuuden olevan fyysinen ominaisuus.

Eräs lapsi kertoi isän olevan niin vahva, että nostaa auton ilmaan. Pohdittiin, ettei maailmasta löydy ihmistä, joka voisi tavallisen henkilöauton nostaa ilmaan paljain käsin, mutta se olisi mahdollista käyttämällä toisenlaisia vahvuuksia; kekseliäisyyttä ja luovuutta. Näitä vahvuuksia käyttämällä on joku keksinyt ongelmaansa ratkaisun, eli nosturin tai tunkin. Interventio jatkui lasten esittäytymisellä. Lapset saivat leikata saksilla paperilaput, joihin he kirjoittivat nimensä. Osa tarvitsi tässä tehtävässä oman nimensä kirjoittamiseen aikuisen apua, mutta hienomotoriset taidot olivat kaikilla niin hyvät, että lapun leikkaaminen onnistui. Lapset esittäytyivät toisille

rohkeasti, mistä heille annettu paljon kehuja. Esittäytymisen jälkeen luettiin Vahvuusvariksen bongausoppaasta tarina, mikä kertoi tulevien interventioiden aiheista. Opinnäytetyöntekijä kiitti lapsia osallistumisesta ja kertoi oman osuuden päättyneen.

Samana päivänä käytiin henkilökunnan kanssa läpi opinnäytetyötä. Henkilöstön kanssa keskusteltu yleisellä tasolla positiivisen pedagogiikan perusajatuksista. Henkilöstön huoli oli, ettei vahvuussanastoa oppisi tarpeeksi nopeasti. Pohdittiin ajatusta oppimisesta yleisellä tasolla ja todettiin, että kaikessa oppimisessa kertaaminen on tärkeää. Henkilöstön kanssa käytiin läpi interventioita tarkemmin. Kerrottiin, missä interventioissa tarvitaan heidän apua, sekä keskusteltiin palautteenantoon liittyvistä asioista. Tehtäväksi annettiin huomioida jokaisesta ryhmän lapsesta yksi vahvuus. Henkilöstön palautekyselyt jaettiin jo tässä vaiheessa, jotta heillä olisi aikaa vastata niihin kahden viikon ajan. Tulostettiin jokaiselle työntekijälle vahvuusvihot, että heillä on aikaa tutustua niihin ja tehdä myös korjausehdotuksia.

4.2 Toinen interventio, vahvuudet luovuus, rohkeus, uteliaisuus, sinnikkyys

Toinen interventio oli 6.6.2018 Kärsämäellä lastentalo Kuusipihassa Kurjenmiekköiden ryhmässä. Sovittiin ryhmän henkilöstön kanssa, että interventiot pidettäisiin kahdessa pienryhmässä, molemmissa on n. 7–9 lasta. Aamun interventiossa oli paikalla yhdeksän lasta, joista oli kaksi tyttöä ja seitsemän poikaa. Toisessa interventiossa oli yhteensä seitsemän lasta, joista kaksi tyttöä ja viisi poikaa. Intervention rakenne suunniteltiin jaettavaksi kolmeen osaan, jotta mielenkiinto säilyisi. Aloituksen toiminnalliseen osuuteen, keskivaiheen kuuntelu–keskustelu-osuuteen ja lopetuksen toiminnalliseen osuuteen. Molemmat interventiot aloitettiin innostavalla toiminnallisella tekemisellä, eli etsimällä piilotetut vahvuuskortit huoneesta. Valitsemalla etsijät pyrittiin rauhallisen toiminnan järjestämiseen ja tässä päästiin tavoitteeseen. Korttien etsimisen jälkeen luettiin tarinat luovuudesta ja rohkeudesta Vahvuusvariksen bongaus –oppaasta sekä keskusteltiin kahden kortin vahvuuksista, eli lapset tutustuivat yhteensä neljään vahvuuteen.

Haasteena oli saada ryhmän lasten mielenkiinto heräämään tarinan avulla. Tarinan juoni ei ollut tarpeeksi kiinnostava, ja tästä johtuen keskittyminen oli vaihtelevaa. Tarinan jälkeen lapset osallistuivat keskusteluun. Keskusteluun osallistujien aktiivisuudessa oli paljon hajontaa. Osa

oli hyvin aktiivisia, osa vetäytyviä ja osa osallistui keskusteluun, mutta ei aivan aiheeseen liittyen. Vastausvuorot jaettiin viittaamalla ja myös heiltä, jotka eivät viittaneet, kysyttiin ajatuksia. Tarinan vahvuutta eli rohkeutta lapset kuvailivat esimerkein:

- On rohkeaa alkaa harrastamaan uutta harrastusta.
- On rohkeaa mennä pelaamaan pesäpalloa, vaikka mahaan sattuukin
- On rohkeaa mennä Leon leikkimaahan, vaikka se on iso.
- On rohkeaa maistaa uutta ruokaa

Rohkeutta on se, että vaikeuksista ja vastustuksesta sekä peloista huolimatta teet päättämäsi teon. Rohkeutta on voittaa pelkonsa, ei olla peloton. Rohkeutta on kokeilla ja oppia uutta. (Uusitalo-Malmivaara & Vuorinen 2016, 175–176).

Luovuudesta luettiin tarina Vahvuus variksesta ja Lady lepakosta. Lasten puheessa tuli usein esille sana luovuttaminen, kun aiheesta keskusteltiin. Luovuus oli lasten mielestä sama asia kuin luovuttaminen. Sanojen tarkoitukset selitettiin, ja kerrottiin kuinka eri asiaa ne tarkoittavat. Uusitalo- Malmivaara & Vuorinen kuvailee, että luovuus on ideoiden käytäntöön sovittamista ja kokeilemistä sekä uudella lailla tekemistä, omaperäisyyttä ja uskallusta itsenäiseen työhön. Luovuutta on myös taitoa käyttäytyä joustavasti erilaisissa tilanteissa. (Uusitalo- Malmivaara & Vuorinen 2016, 148– 150.)

Toisessa ryhmässä oli yhteensä seitsemän lasta, joista kaksi tyttöä ja viisi poikaa. He pystyivät olemaan paikoillaan hyvin ja kuuntelivat tarinat edellisestä ryhmästä poiketen makuultaan, mikä osaltaan rauhoitti satutilanteita. Muutos tehtiin edellisen intervention huomioiden pohjalta. Neljä lapsista oli selvästi aktiivisempia ja osallistui keskusteluun hyvin. Osaa lapsista jännitti, tai he ovat hiljaisempia muutenkin. Kahdelle lapselle asioiden yhteydet olivat selvästi näkyvillä. Kerrottiin tarina miehestä, jolla oli ongelmana auton nosto. Tuotiin esille se, että mies ei todennäköisesti nostanut autoaan käsin, vaan käytti muita vahvuuksiaan, kuten sinnikkyyttä, luovuutta, rohkeutta ja uteliaisuutta. Tämän jälkeen pohdittiin, miten niillä vahvuuksilla voi nostaa auton ylös. Eräs lapsista keksi vastauksen ja kertoi, että mies oli keksinyt nosturin, jolla auton voi nostaa. Lapset pohtivat, missä asioissa sinnikkyydestä on hyötyä, ja päätyivät kahteen taitoon, jotka olivat:

- uimaan opettelussa
- pyöräilemään opettelussa

Lopuksi katsottiin video sinnikkäästä siasta ja keksipurkista. Video oli kaikista hauska, ja videon loputtua moni osasi kertoa, että kovasti yrittämällä sika sai keksin.

Sinnikkyys on voima, jonka avulla saavutetaan pitkäkestoisia tavoitteita. Sinnikkyys on päättäväisyyttä siitä huolimatta, vaikka onnistuminen ei olisi taattua. Sinnikäs jatkaa vastoinkäymistä huolimatta ja pitää kiinni tavoitteista ja niiden saavuttamisesta. Sinnikkyys ja itsesäätelytaidot ennustavat koulumenestystä enemmän kuin älykkyys. Sinnikkyyttä kasvattavat myönteinen sisäinen puhe ja asenne. (Uusitalo-Malmivaara & Vuorinen 2016, 99–100.) Uteliaisuus on innostuksen alku, halu tutkia ja kysellä. Uteliaisuus kutsuu haastamaan itseään ja tutkimaan maailmaa sekä tutustumaan uusiin ihmisiin. Se on eteenpäin vievä voima, jonka vastakohtana on passiivisuus ja henkinen laiskuus. (Uusitalo-Malmivaara & Vuorinen 2016, 201–202.)

Alkuperäisen suunnitelman mukaan intervention olisi pitänyt loppua jumppaan, mutta ajan puutteen vuoksi jätettiin se pois. Koska ensimmäisessä ryhmässä sadun kuuntelu oli haasteellista, muokattiin suunnitelmaa siten, että toinen ryhmä kuunteli sadun makuultaan. Tämä osoitautui ainakin tämän ryhmän kohdalla hyväksi ratkaisuksi. Seuraavien interventioiden rakennetta muokataan huomioiden perusteella siten, että lisätään toiminnallisuutta niihin, sekä lyhennetään intervention pituutta tunnista 45 minuuttiin. Tunti on 3-5- vuotiaalle liian pitkä aika istua ja keskustella.

4.3 Kolmas interventio, vahvuudet; itsesäätely, reiluus, myötätunto ja ystävällisyys

Kolmas interventio oli 11.6. missä lapset jaettiin jälleen kahteen ryhmään. Edellisen intervention perusteella oli aiheellista muokata rakennetta. Interventiosta jätettiin pois tarinat ja tilalle tuli korteista käytävä keskustelu. Lisäksi toiminnallisen osuuden säilyttäminen alussa ja lopussa oli tärkeää. Viime kerrasta poiketen, lapset istuivat penkeillä intervention aikana. Aloituksen toiminnallinen osuus oli edelliseltä kerralta suosiota saanut kortin etsintä. Korttien löytämisen jälkeen kaikki menivät omille paikoilleen istumaan.

Aluksi kerrattiin edellisen intervention vahvuudet keskustelemalla niistä. Sinnikkyys yhdistettiin tekemiseen epäonnistumisesta huolimatta ja luovuudesta lapset muistivat Vahvuusvariksen tarinasta kiiltomadot ja asioiden ajattelemisen eri tavalla. Lapset kuvailivat omia luovia hetkiä näin:

- Taittelin nimilapun luovasti
- Miina ja Manu kirjassa oli tarina, missä käytettiin luovuutta.

Yksi lapsi, joka ei ollut osallistunut edelliseen interventioon, osasi nimetä kortit rohkeus ja uteliaisuus. Vahvuuskortit olivat salin seinällä näkyvillä, jolloin niihin pääsi tutustumaan hoitopäivien aikana, vaikka ei olisi itse interventioon osallistunut.

Intervention kulku eteni niin, että jokaisen vahvuuden kohdalla esiteltiin kortin kuva, josta käytiin keskustelua kysymysten pohjalta. Ensimmäisenä vahvuutena oli itsesäätely. Kortin kuvassa on kolme varista, joista yksi keskittyy lukemiseen ja kaksi varista riehuu taustalla. Keskustelussa lapset huomasivat hyvin, mikä kuvassa on tarkoituksena. He ymmärsivät, että yksi varis kykenee lukemaan, vaikka toiset riehuvatkin taustalla. Lapset korvasivat sanan itsesäätely sanoilla keskittyminen sekä pystyy lukemaan. Keskustelussa pohdittu itsesäätelyn merkitystä kouluun mentäessä ja esimerkkejä elämästä.

Itsesäätely on sinnikkyuden ja myötätunnon lisäksi yksi kolmesta voimavahvuudesta. Voimavahvuudet ovat ns. mahdollistajia eli vahvuuksia, joita opitaan, opetetaan ja käytetään joka päivä. Itsesäätely on itsensä tietoista ohjaamista pitkä- ja lyhytkestoisten tavoitteiden saavuttamiseen. Itsesäätely on ihmisen sisäisiä prosesseja sekä näkyy vuorovaikutustilanteissa. Se on tietoista vastuuta omasta toiminnasta ja oman toiminnan ohjaamista hetkeen ja ryhmään sopivaksi. Itsesäätely näkyy kyvyssä säädellä tunteita, ohjata huomiota ja vastustaa kiusauksia. Hyvä itsesäätelykyky liittyy monella tavalla hyvinvointiin, menestykseen ja onnellisuuteen. (Uusitalo-Malmivaara & Vuorinen 2016, 107.)

Toinen vahvuus oli ystävällisyys. Lapset näkivät kortissa neljä lintua, jotka halaavat toisiaan. Kuvan tunnelmasta kysyttäessä eräs lapsista sanoi, että he rakastavat toisiaan. Tunnelmaan liittyviä sanoja oli rakkaus ja ihana sekä perhe ja sisko. Kysyttäessä ovatko linnut lasten mielestä kavereita, sisaruksia vai koulukavereita, joku vastasi, että sisaruksia. Keskustelussa eräs lapsista kertoi, että haluaa siskojaan. Pohdittaessa mitä ennen kuvan tapahtumaa on sattunut, lapset ajattelivat, että linnut olivat nähneet toisensa.

Ystävällisyys on motivaatiota olla hyvä toisia ihmisiä kohtaan ilman vastapalvelusta. Ystävällinen ihminen on myötätuntoinen, empaattinen, rakastava, antelias, altruistinen ja huomaavainen. Aidosti ystävällinen käytös luo ilmapiirin, jossa ei tarvitse puolustautua mikä on lähtökohta

onnistuneille ihmissuhteille ja sosiaaliselle hyvinvoinnille. Ystävällinen käyttäytyminen vaikuttaa minäkäsitykseen eli siihen, miten itsestäsi ajattelet. (Uusitalo-Malmivaara & Vuorinen 2016, 209–210.)

Reiluus-vahvuuskortissa isompi lintu antaa ilmapallon pienemmälle linnulle. Kysyttäessä kortin tapahtumasta lapset osasivat kertoa, mitä kuvassa tapahtuu. Moni kertoi, että on kilttiä antaa ilmapallo pienemmälle linnulle. Lapset kuvailivat tapahtumaa kilttinä tekona ja ystävällisyytenä. Avattiin sanan tarkoitusta, että reiluutta on ymmärtää, mikä on oikein ja väärin ja kohdella kaikkia tasapuolisesti. Esimerkkinä kerrottiin reilun pelin pelaamisen ja kaikkien kanssa kaverina olemisesta. Lapset osasivat yhdistää reilun pelin pelaamisen omaan harrastukseensa.

Reilu ihminen ymmärtää sen, mikä on oikein ja mikä väärin. Reiluutta on kohdella kaikkia tasapuolisesti, ystävällisesti ja siten, ettei kukaan jää ulkopuoliseksi. Reiluus syntyy moraalista arviointikyvystä ja liittyy vahvasti myötätuntoon, joustavuuteen ja oikeudenmukaisuuteen. Moraalinen arviointikyky rakentuu sosiaalisessa vuorovaikutuksessa, kuten kasvatuksessa ja perustuu tietoiseen järkeilyyn ja tunnetason toimintaan. Reiluutta on pitää kiinni yhteisistä säännöistä ja sovituista asioista sekä kunnioittaa toisia ja joustaa tarvittaessa. (Uusitalo-Malmivaara & Vuorinen 2016, 168–169.)

Viimeisen kortin vahvuus on myötätunto. Lapset kertoivat kuvassa olevan märän linnun, jolle toinen ojentaa pyyhettä. Myötätuntoa on siis asettua toisen asemaan ja tarjota apua toiselle. Kerrottiin, että myötätunto vaikuttaa joskus esimerkiksi niin, että itkettää toisen puolesta. Kukaan lapsista ei ollut kokenut sellaista tunnetta. Keskusteltiin myös lohduttamisen merkityksestä ja kysyttiin, mille lapsista tuntuu, kun joku lohduttaa heitä. Moni vastasi, että hyvälle, ja joku kertoi lohduttavansa äitiään, jos näkee hänellä olevan pahan mielen.

Myötätunto on sensitiivisyyttä toisen tarpeita kohtaan, aitoa kohtaamista ja kuuntelemista. Myötätunto ei ole heikkoutta, vaan voi sisältää myös negatiivisia tunteita toisen puolesta. Itsemyötätunto on itsensä aitoa arvostamista, omasta hyvinvoinnista huolehtimista ja myötätuntoista suhtautumista omaan tilanteeseen ja tunteisiin. Myötätuntoa ja empatiaa opitaan parhaiten esimerkistä, kun saa omakohtaisia kokemuksia myötätuntoisesta kohtaamisesta ja ympärillä on aidosti kiinnostuneita ihmisiä. Myötätunto ja myönteinen opiskeluilmapiiiri lisäävät kognitiivisia valmiuksia, kun kielteiset tunteet estävät oppimisen. (Uusitalo-Malmivaara & Vuorinen 2016, 118–121.)

Seuraava tehtävä oli, että jokainen sai autettuna kirjoittaa sydämeen oman vahvuutensa. Oman vahvuuden miettiminen tuntui osasta helpolta ja he keksivätkin vahvuuksia aikamoisen määrän. Vahvuuksina lapset näkivät asioita, joita he ovat hyviä tekemään, kuten hyppimään trampoliinilla, kalastamaan ja uimaan. Joillekin vahvuuden keksiminen oli hankalaa ja osittain vastaus muodostui siitä, mitä kuuli toisten kirjoittavan. Esimerkkejä omista vahvuuksista löytyi kuitenkin:

- ystävällisyys
- reilu kaveri
- myötätuntoinen ja hyvä leegoilemaan.
- antavansa siskolleen halauksen ja auttavansa kavereita lelujen etsimisessä.

Seuraavaksi jokainen lapsi sai miettiä kaverin vahvuuden. Kavereiden vahvuudet myötäilivät niitä vahvuuksia, joita jokainen oli itsestäänkin keksinyt. Esim. hyvä pyöräilemään, hyvä koira-leikeissä, hyvä hippaleikissä tai hyvä nostamaan pöytää. Jokainen lapsi keksi kaveristakin vahvuuden tai useammankin. Kun vahvuudet luettiin ääneen, oli jokainen ylpeä omista vahvuuksista. Lopuksi lapset sekä hoitajat pääsivät jumppaamaan Vahvuus-jumpan pariin. Jumpan liikkeet olivat helppoja ja jokainen suoriutui niistä hyvin. Liikkuminen lisäsi iloa ja oli lapsille ominainen tapa toimia. Liikunnallisen osuuden jälkeen lapset antoivat palautteen palautelaitikkoon.

Muutokset intervention rakenteeseen olivat onnistuneita, koska muutosten jälkeen lapsilla oli enemmän toiminnallista tekemistä ja pienen hetken istuminen onnistui paremmin. Istuminen penkeillä ja sovitussa järjestyksessä auttoi myös kuuntelemaan ja keskittymään. Lapsia ei tarvinnut ohjata istumaan rauhassa paikoillaan tai olemaan hiljempaa. Ohjaaminen säilyi rauhallisena ja osallistavana koko intervention ajan. Koska vahvuudet käytiin läpi keskustelemalla, saivat lapset osallistua edellistä interventiota enemmän ja näin myös viihtyivät paremmin.

Toisen intervention havaintojen perusteella, lapset eivät vielä olleet oppineet käyttämään vahvuussanoja, vaan vahvuuksien ajateltiin edelleen olevan jokin taito.

4.4 Neljäs interventio, vahvuusvalokuvat

Neljännän intervention ajankohta oli 13.6. Intervention tarkoituksena oli tehdä pedagogista dokumentointia valokuvaamalla lapset. Alkuperäisestä suunnitelmasta poiketen valokuvat otettiin salissa ilman rekvisiittaa. Opinnäytetyön tekijä halusi yhdistää valokuvassa lapsen itse havaitsemat sekä vanhemmilta ja hoitajilta saadut vahvuudet kirjoittamalla ne ajatuskuplaan, joka näkyy kuvassa. Valokuvat liitetään lopuksi Vahvuusvihon kanteen. Ajatuskuplan tekstin idea on tuoda konkreettisesti näkyville se, mistä ajatuksista lapsen minäkuva ja itsetunto alkaa muodostumaan.

Minäkuva on käsitys itsestä ja siitä, miten näen itseni ja tulevaisuuteni. Minäkuvaan kuuluu itsetunto, eli millaisena näemme itsemme suhteessa maailmaan, omien tunteiden tunnistaminen sekä kehonkuva. Itsetunto on kokemus hyvyydestä, kyvykkyydestä ja riittämisestä. Itsetuntoon vaikuttavat kokemamme tilanteet. Onko meihin luotettu ja onko meitä kannustettu, kuinka meidän minuuttamme on todennettu ja miten meidät on kohdattu. Olennaista on, olemmeko saaneet myönteistä palautetta pelkästään tekemistämme asioista vai siitä, millaisia olemme. Itsetunto ei ole pysyvä tila, vaan se elää, vahvistuu ja haurastuu kokemusten mukaan. Itsetuntemus on itsetuntoa vielä tärkeämpää. Itsetuntemus on sitä, että tuntee itsensä ja arvostaa itseään sellaisena kuin on. Kun tuntee omat heikkoudet ja vahvuudet, pystyy luotsaamaan itseään oikeaan suuntaan. (Jääskeläinen & Pelliccioni 2017, 149.)

Lapsia oli paikalla vähemmän kuin edellisillä kerroilla ja kuvia otettiin aamupäivän aikana kahdeksan kappaletta. Valokuvaukseen oli kaikkien osallistuvien lasten vanhemmilta pyydetty lupa. Lapset tulivat paikalle eri aikoihin, mikä teki valokuvaushetkestä rauhallisen. Opinnäytetyöntekijä kertoi jokaiselle lapselle ajatuskuplan tekstin ja pyysi lapsia ottamaan juuri omannäköisen ilmeen valokuvaa varten. Osa lapsista harjoitteli ilmettä jo vuoroa odottaessaan. Jokainen lapsi oli ylpeä ajatuskuplansa tekstistä. Positiivisen palautteen vaikutus oli ilmeistä päätellen mieluinen asia. Jokaiselle lapselle kerrottiin, että valokuvat tulevat seuraavan päivän näyttelyyn ja sen jälkeen ne liitetään Vahvuusvihon kanteen. Jokaista lasta kiitettiin kuviin osallistumisesta.

Henkilökunnan kanssa sovittiin seuraavan päivän näyttelyn järjestelystä ja ajankohdasta. Sovittiin, että näyttelyhetki järjestetään ajankohtaan, jolloin suurin osa lapsista on paikalla.

4.5 Viides interventio, valokuvanäyttely

Viides interventio pidettiin 14.6. Työelämäohjaaja antoi palautetta myöhemmäksi muuttuneesta aikataulusta, mutta pystyi järjestämään päiväohjelmansa niin, että pääsi paikalle. Valokuvanäyttelyä varten opinnäytetyöntekijä liitti kuvat Vahvuusvihon kanteen ja tulosti ne ennen näyttelyä. Näyttelyn alussa kerrattiin edellisten interventioiden asioita. Lapsille oli jäänyt mieleen vahvuussanoja, kuten sinnikkyys ja luovuus. Interventioiden toiminnallisista osuuksista parhaiten oli jäänyt mieleen korttien etsiminen, sekä video sinnikkäästä possusta. Osa muisti myös asioita Vahvuus Variksen tarinoista.

Yhteisen hetken jälkeen opinnäytetyöntekijä kertoi valokuvista ja siitä, mihin ne lopulta tulevat. Tämän jälkeen lapset sekä henkilökunta pääsivät tutustumaan valokuviin. Opinnäytetyöntekijä ohjasi esittelyn ja luki jokaisen kuvan ajatuskuplan tekstin, jos lapsi antoi siihen luvan. Jokaisen tekstin sai lukea. Tilanteessa näkyi lasten innostuneisuus siitä, että oma kuva esitellään muille. Muiden huomio oli kohteliasta ja ystävällistä ja kaikkien kuvat saivat kehuja ja taputukset. Opinnäytetyöntekijä kiitti lapsia yhteisestä projektista ja pyysi kaikkia vielä antamaan palautteen hymiöitä käyttäen.

Henkilökunnan kanssa pohdittiin kuvien jättämistä näkyviin naulakkojen päälle, mutta päädyttiin jättämään laittamatta. Tämä siksi, koska kaikilla ei olisi kuvia. Kuvat annettiin kotiin vietäväksi, että vanhemmat näkevät myös lastensa kuvat. Opinnäytetyöntekijä toivoi kirjallista palautetta henkilökunnalta ja sopi niiden palauttamispäivästä.

4.6 Kuudes interventio, palautteen läpi käyminen

Kuudennen intervention ajankohta oli 2.11.2018. Intervention tarkoituksena oli palauttaa vahvuusvihko ja ohjeistaa sen käytössä henkilökuntaa. Kurjenmiekköjen henkilökunta oli osittain vaihtunut. Projektiin osallistuneista työntekijöistä paikalla oli yksi lastenhoitaja. Hän kertoi, että positiivista pedagogiikkaa ei oltu käytetty juurikaan projektin jälkeen, koska henkilökunta oli vaihtunut. Henkilöstön antamasta palautteesta (LIITE 7) keskusteltu ajankohdasta, joka oli väärä juurikin ryhmän työntekijöiden vaihtumisen takia. Palautteesta (LIITE 7) myös käsitelty toivetta vahvuusvihon ohjeistuksesta, jotka on lisätty vahvuusvihkoon toiveiden mukaisesti. Uusi lastentarhanopettaja otti vastaan vahvuusvihon ja ohjeet sen käyttöön, sekä käyty kes-

kustelua positiivisen pedagogiikan käytöstä ryhmässä. Lastentarhanopettaja kertoi, että pedagogiikka ei ole aktiivisesti käytössä, mutta positiivista kannustusta jaetaan lapsille. Materiaalia, jota päiväkotiin oli projektia varten tilattu, ei oltu käytetty. Projektiin osallistunut lastentarhanopettaja tavattu toisessa ryhmässä ja keskusteltu palautteesta. Hänen mielestään positiivisen pedagogiikan käyttäminen yksin uudessa ryhmässä oli haasteellista, mutta pienissä asioissa huomioimisenkin voi käsittää positiivisena pedagogiikkana. Pohdittiin, että valokuvaprojektin tuominen päiväkodin ja ryhmäperhepäiväkodin käytänteisiin olisi suositeltava jatkumo, koska se oli ollut hyvin pidetty asia projektissa.

5 PROJEKTIN ARVIOINTI

Projektissa arvioitiin opinnäytetyöprosessia ja arviointiin käytettiin palautelomaketta (LIITE 7), jonka täyttivät projektiin osallistunut henkilökunta sekä työelämäohjaaja. Opinnäytetyöntekijä arvioi opinnäytetyöprosessia itsearviointin avulla. Henkilökunta myös vastasi kyselyyn (LIITE 1), jossa kartoitettiin positiivisen pedagogiikan käyttöä varhaiskasvatuksessa sekä projektin vaikutuksia yksilötasolla että toimintakulttuurissa. 13.3.2019 tehdyn puhelinhaastattelun perusteella voitiin tehdä johtopäätöksiä pidemmältä aikaväliltä.

5.1 Palaute opinnäytetyöprosessista

Opinnäytetyöprosessista kerättiin palautetta neljältä henkilöltä, joista yksi oli työelämäohjaaja. Palautteen vastauksista on tehty yhteenveto taulukkoon (TAULUKKO 2). Kategorioina on käytetty ”onnistuneet asiat” ja ”kehitettävät asiat” -jaottelua.

TAULUKKO 2. Opinnäytetyöprosessin palautelomakkeen (LIITE 7) vastaukset

PROJEKTISSA ONNISTUNEET ASIAT	PROJEKTISSA KEHITETTÄVÄT ASIAT
Ajankohtainen aihe	Projektin toteuttaminen toimintakaudella, projektin kesto liian lyhyt ja liian tiivis paketti lyhyessä ajassa.
Vahvuusvihko vaikutti hyvältä työkalulta. Vahvuudet ytimekkäästi kuvattu ja ohjaajille hyvät esimerkit	Projektin lyhytkestoisuus
Interventioiden ohjaaminen rauhallista, jäsenneltyä ja selkeää. Työskentely joustavaa. Ryhmän kokoonpano otettu hyvin huomioon.	Vahvuusvihkoon lisättävä ohjeet ja vahvuuksien fontit lihavoituna
Lasten toiveita kuunneltiin ja otettiin mukaan toiminnan jokaisessa vaiheessa.	Interventioihin lisää toiminnallisuutta, kuten draamatyöskentelyä.

(jatkuu)

TAULUKKO 2 (jatkuu)

Vanhempien osallistamisessa otettiin vanhemmat huomioon tiedottamalla projektista ja pyytämällä vanhempia osallistumaan projektiin havainnoimalla oman lapsen vahvuuksia. Vahvuuskuvien esittely vanhemmille.	
Prosessissa hyvää olivat vahvuusvalokuvat.	

5.2 Kysely positiivisesta pedagogiikasta

Henkilökuntaa pyydettiin täyttämään kyselylomake (LIITE 1), jossa arvioitiin projektin vaikuttavuutta yksilö- ja yhteisötasolla. Kyselyssä kartoitettiin henkilökunnan ajatuksia positiivisesta pedagogiikasta sekä taitoa käyttää sitä päiväkodin arjessa. Kyselyyn vastasi kaksi lastenhoitajaa, joista molemmilla on yli seitsemän vuoden työkokemus, ja yksi lastentarhanopettaja yhden vuoden työkokemuksella. Jokainen vastaajista oli osallistunut Kaisa Vuorisen luennolle 16.3.2018. Kyselyistä on poimittu seuraavaan listaan pääkohtia ja tehty yhteenvetoa vastauksista.

- Vastaajien mielestä positiivinen pedagogiikka on sitä, että huomioidaan vahvuuksia ja annetaan myönteistä palautetta. Vuorovaikutus ja asioiden tekeminen on myönteistä ja positiivista. Lapsi hyväksytään sellaisena kuin hän on. Vahvuudet otetaan huomioon toimintaa suunniteltaessa.
- Vastaajat ovat huomioineet vahvuuksia kehumalla sinnikkyydestä, tarkkuudesta, huolellisuudesta, luovuudesta. Vahvuuksia on kirjattu myös varhaiskasvatussuunnitelmiin.
- Vastaajat ovat kertoneet vanhemmille lasten onnistumisista päivän aikana, esim. jos lapsi on ollut ystävällinen tai myötätuntoinen toiselle lapselle tai rohkea ja maistanut uutta ruokaa. Myös lapsen oppimisinnostuksesta on kerrottu vanhemmille.
- Vastaajien mielestä vahvuuksien huomioiminen on helppoa. Yksi vastaajista on sitä mieltä, että toisista lapsista löytyy vahvuudet helpommin kuin toisista. Vahvuuksien huomaamiseen vaikuttaa lapsen tunteminen, sekä lapsen käytös- tai toimintatavat, jolloin vahvuuksien löytäminen on hankalampaa.
- Kaikki vastaajat kertoivat kehuvihosta, jota oli käytetty ennen opinnäytetyöprojektia. Kehuvihkoon oli merkitty pienetkin positiiviset asiat ja näistä oli kerrottu vanhemmille lapsen kuullen. Lapsen käyttäytyminen oli parantunut joksikin aikaa.

- Vastaajat kertoivat lasten ajattelevan vahvuudet voimana ja luovuuden luovuttamisena. Yksi vastaajista kertoi lasten sanavaraston laajentuneen ja lasten käyttävän enemmän kehuja. Lapset ovat muistelleet kerrottuja tarinoita Vahvuus Variksesta ja tutkineet seinällä olevaa julistetta. Yhdessä henkilökunnan kanssa lapset ovat havainnoineet vahvuuksia.
- Opinnäytetyöllä ei vaikutettu päiväkodin toimintakulttuuriin, koska projektin kesto oli lyhytaikainen. Henkilökunnan vaihtumisen sekä ryhmän työntekijöiden siirtymisen toisiin ryhmiin nähtiin vaikeuttavan toiminnan jatkumista. Päiväkodille hankittu materiaali sai kiitosta.
- Vahvuusvihon kehittämisideoita oli ohjeiden lisääminen sekä vahvuuksien lihavointi.

5.3 Puhelinhaastattelusta saatu palaute

Toimintakulttuurin muutos vaatii pidemmän ajan muuttuakseen pysyvästi. Tästä syystä päiväkodille tehtiin vielä puhelinhaastattelu. Haastattelu tehtiin 13.3.2019, jolloin interventioista tuli kuluneeksi yhdeksän kuukautta. Tässä ajassa oli kokeiltu vahvuusvihkoa, otettu siitä käyttöön toimintatapoja ja sen pohjalta havainnoitu lasten vahvuuksia. Vihko itsessään oli koettu käytössä hankalaksi ajan puutteen vuoksi, mutta ideat ja vinkit olivat jääneet henkilöstön käyttöön ja ne oli koettu hyviksi. Opinnäytetyön interventioissa harjoiteltiin huomaamaan vahvuuksia itsestä sekä toisista lapsista. Myös vanhemmat osallistuivat interventioon kirjaamalla oman lapsen vahvuudet, jotka lisättiin vahvuusvalokuvan tekstiin. Ryhmä oli muokannut ideat omaan käyttöönsä sopiviksi ja järjestäneet vahvuusvalokuvan tilalle Viikon tähtihenkilö -projektin. Viikon tähtihenkilö -projektissa toiset lapset ja lapsen huoltajat kirjasivat lapsesta ylös vahvuuksia ja positiivisia asioita, jotka esiteltiin lapselle itselleen, sekä ryhmän muille lapsille viikon tähtihenkilön omana päivänä.

5.4 Tavoitteiden arviointi

Projektin toiminnallisena tavoitteena oli, että lapset ja henkilökunta osallistuvat interventioihin ja antavat niistä palautteen. Interventioiden suunnitelmat perustuivat Kaisa Vuorisen (2017) Vahvuus variksen Bongausoppaan materiaaliin sekä itse suunnittelemiin toiminnallisiin osuuksiin. Heti ensimmäisen intervention aikana suunnitelmia muokattiin toiminnallisemmiksi. Muutoksen jälkeen lapset malttoivat kuunnella paremmin, koska interventiot muutettiin enemmän

dialogimaisiksi ja tarinan kerronta jäi pois. Toiminnalliset osuudet, kuten jumppa, korttien etsiminen, vahvuusvalokuvat ja Sydän- tehtävä olivat mieluisia kaikille. Kaikki interventioiden osiot suunniteltiin ikä- ja kehitystaso huomioiden ja huolehdittiin, että hienomotoriikkaa vaativissa tehtävissä oli henkilöstö lapsen apuna. Yhtenä tavoitteena oli, että lapset antavat palautetta jokaisen intervention jälkeen. Saatu palaute parani kerta kerralta. Henkilöstön palautteen anto oli perusteellista ja rakentavaa, ja oli myös yhtenä opinnäytetyön tavoitteista, että henkilöstö antaa palautetta projektista.

Oppimistavoitteina oli, että lasten vahvuusvarasto kasvaisi ja he oppisivat, mitä vahvuudet ovat. Projektin jälkeen lasten keskusteluissa tuli useammin esille rohkeus, luovuus ja sinnikkyys, joten sanasto kartutti lasten sanavarastoa. Vahvuuden käsite, ymmärretään kuitenkin vielä jonkin taidon osaamisena, kuten nopeana tai vahvana. Henkilöstön oppimistavoitteeksi niin ikään asetettiin vahvuuksien huomioiminen lapsista sekä itsestään. Henkilöstö huomioi lasten vahvuuksia vahvuusvalokuvaa varten, mutta palautteesta kävi myös ilmi, että vahvuuksia bongataan päiväkodin arjessa sekä annetaan niistä suoraa palautetta lapsille, esimerkiksi sinnikkäästi tehdystä työstä. Henkilöstö on myös tutkinut lasten kanssa Vahvuus –variksen julisteesta vahvuuksia sekä bongannut niitä yhdessä lasten kanssa arjessa. Henkilökunta on myös kuullut lasten muistelleen interventioissa kerrottuja tarinoita.

Opinnäytetyön yhtenä tavoitteena oli muokata päiväkodin toimintakulttuuria positiivisen pedagogiikan avulla. Päiväkodin toimintakulttuurin muutos vaatii pidemmän ajanjakson, mutta jo kyselyistä oli huomattavissa, että henkilöstö oli alkanut kiinnittämään huomiota vahvuuksien esille tuomiseen. 13.3.2019 tehdyn haastattelun pohjalta saatu tieto oli, että interventioihin osallistunut ryhmä on ottanut käyttöönsä osan projektin palasista. He olivat tutustuneet vahvuusvihon materiaaliin ja poimineet heidän toimintaansa sopivia palasia ja ohjeita vahvuuksien huomioimiseen. He kokivat saaneensa hyviä vinkkejä vahvuusvihkosta. Vihkoon kirjaamiseen ei ole aikaa, mutta ajatus vahvuuksista on koko ajan taustalla ja kulkee toiminnassa mukana. Käyttöön oli myös otettu vahvuuksien huomioiminen toisista lapsista sekä vanhempien osallistaminen. Ryhmä muokkasi opinnäytetyön interventioista oman näköisen jutun, jota kutsutaan Viikon tähtihenkilö-nimellä.

On huomioitava, että toimintakulttuuri on alati muovautuva käsite, eikä se ole koskaan valmis. Uusi varhaiskasvatuslaki (2016) sekä varhaiskasvatuksen siirtyminen sosiaali- ja terveyden-

huoltopuolelta kouluhallintoon ovat vaikuttaneet siihen, miten varhaiskasvatusta on järjestettävä. Siirtyminen on vaikuttanut pedagogiikan vahvempaan huomioimiseen ja sitä kautta pedagogisen johtajuuden roolin vahvistamiseen. Pedagogista johtajuutta on näyttää omalla esimerkillä mallia, kuten tuoda positiivisia asioita henkilöstöstä esille. Kärsämällä tätä on toteutettu esimerkillisesti tekemällä kehukukkasia jokaisesta työyhteisön jäsenestä sekä hankkimalla Positiivisen pedagogiikan materiaalia päiväkodille.

Huoltajien kanssa tehtävän yhteistyön lisääminen oli yhtenä tavoitteena. Kurjenmiekköjen ryhmä on jatkanut vanhempien kanssa tehtävää yhteistyötä projektin tavoin. Viikon tähtihenkilön eli lapsen huoltajilta kysytään vahvuudet, jotka kirjataan muistiin ja esitellään aina Viikon tähtihenkilö-hetkessä.

Opinnäytetyöntekijän itselleen asettamat tavoitteet olivat osittain haasteellisia saavuttaa. Kehitystä prosessimaiseen työskentelyyn tuli erehdysten ja onnistumisten kautta. Prosessin hyvä suunnittelu ja asiaan perehtyneisyys on onnistumisen ydin. Opinnäytetyön tekijän haasteeksi muodostui perehtyneisyyden vähäisyys ennen suunnitelman laatimista, sekä aikataulutuksen epäonnistuminen. Tämä näkyi projektin tuloksissa siksi, koska aikataulussa olisi pitänyt ottaa huomioon ajan merkitys muutokselle. Esimerkiksi vahvuusvihon (LIITE 4) käyttöön olisi pitänyt varata tietty aika, jonka jälkeen sitä olisi voinut arvioida ja muokata tarpeen mukaan. Muutokset tehtiin tässä projektissa pelkästään henkilöstön silmäilyn perusteella. Projektin tavoitteena oli tuoda työkaluja pedagogiseen dokumentointiin, mihin vastattiin kyselyiden perusteella kiitettävästi. Sekä vahvuusvalokuvat että – vihko toimivat pedagogisen dokumentoinnin välineinä. Aikataulun haasteena oli myös interventioiden sijoittuminen lyhyelle aikavälille sekä niiden sisällön laajuus. Muuttamalla interventiot pidemmälle aikavälille ja käsittelemällä kerrallaan yksi tai kaksi vahvuutta olisi lopputulos voinut olla onnistuneempi.

Opinnäytetyön tekijän onnistuneet tavoitteet täytyivät ryhmänohjaustaidoissa. Ryhmän ohjaaminen oli luontevaa ja helppoa, ja muutosten tekeminen interventioihin tarkoitti, että opinnäytetyöntekijä kykeni ottamaan vastaan palautetta ja muuttamaan toimintaansa sen perusteella. Henkilöstön kanssa tehtävä yhteistyö oli onnistunutta, vaikkakin opinnäytetyön tekijän mielestä sitä olisi voinut olla enemmän. Opinnäytetyöntekijän varhaiskasvatuksen osaaminen karttui perehtymällä teorian tietoon sekä osallistamalla päiväkodin toimintaan.

5.5 Opinnäytetyöprosessin itsearviointi

Tämän opinnäytetyön aikataulua jouduttiin projektin vetäjän henkilökohtaisten syiden takia muuttamaan kahteen eri kertaan. Projektin interventiot 1–5 toteutuivat suunnitellusti kesäkuun 2018 aikana. Kuudes interventio eli palautteen purku henkilökunnan kanssa venyi marraskuun alkuun suunnitellun heinäkuun sijaan ja tästä johtuen koko projektin aikataulu siirtyi viidellä kuukaudella eteenpäin. Suunnitelman mukaan opinnäytetyöntekijän valmistuminen olisi tapahtunut joulukuussa 2018, mutta muutoksista johtuen se on todennäköistä kesäkuuhun 2019 mennessä. Venyneestä aikataulusta johtuen projektin hallinta on ollut haasteellista, mikä on vaikuttanut kirjoitustyöhön.

Projektisuunnitelma muuttui vielä ennen toteutusta ja siitä jäi pois esim. vahvuuksien talo, ja valokuvausprojekti muuttui suunnitelmista poiketen yksinkertaisemmaksi. Interventioita muokattiin lasten tarpeiden mukaisesti. Interventioiden sisältöön lisättiin toiminnallista osuutta ja vähennettiin paikoillaan olemista ja kuuntelua. Ensimmäisen intervention jälkeen oli syytä lyhentää sen kestoa, joten tunnin mittainen interventio muutettiin kestämään 45 minuuttia. Kaikki suunnitelmassa olleet vahvuudet käytiin interventioissa läpi. Projektisuunnitelmasta poiketen vahvuusvariksen tarinat jätettiin pois kolmannesta interventiosta ja vahvuudet käsiteltiin korttien avulla keskustellen.

Projektissa onnistunutta oli vahvuusvalokuvat, joista pitivät henkilökunta, lapset sekä vanhemmat. Valokuvissa näkyi jokaisen lapsen vieressä ajatuskupla, mihin oli kirjoitettu lapsen, vanhempien sekä henkilökunnan havaitsemat vahvuudet lapsesta. Alkuperäinen ajatus oli, että valokuvissa olisi ollut rekvisiittaa, mikä kuvastaisi lapsen vahvuuksia. Lopullinen versio vahvuusvalokuvasta oli onnistunut. Vahvuusvalokuvan tarkoituksena oli tuoda näkyviin lapsen vahvuudet, kuinka henkilökunta, vanhemmat sekä lapsi itse näkee omat vahvuutensa ja mistä lapsen itsetunto ja minäkuva alkaa kehittymään.

6 POHDINTA

Opinnäytetyön prosessi alkoi maaliskuussa 2017 opinnäytetyösopimuksen kirjoittamisella. Lopullisen aiheen päättäminen ja kokonaisuuden rajaaminen jatkui kevääseen 2018 saakka, kunnes projektisuunnitelma hyväksyttiin ja saatiin sovittua interventioiden ajankohdat samalle kesälle. Kiinnostus aiheeseen tuli median kautta, koska Uusitalo-Malmivaara ja Vuorinen olivat julkaisseet vuosi sitten kirjansa *Huomaa hyvä!* (2016) Materiaaliin tutustuminen vahvisti ajatusta siitä, että haluan tehdä projektin Kärämäen varhaiskasvatukseen, ja kaiken lisäksi myös heillä oli tarve kyseiselle projektille. Alkuperäisesti suunnittelemani aihealue oli laajempi, koska olisin halunnut käsitellä myös erilaisia työtapoja haastavien lasten kanssa työskentelyssä. Tämä olisi ollut aihe, joka itseäni kovasti kiinnosti. Opinnäytetyön rajaaminen onnistui kuitenkin mielestäni hyvin, koska sain prosessiin myös havainnointilomakkeen, jonka on tarkoitus tuoda projektille jatkumoa päiväkodin arjessa sekä liitettyä siihen vinkkejä, joita voidaan käyttää haastavissa tilanteissakin.

Opinnäytetyö antoi alkusysäyksen positiiviselle pedagogiikalle Kärämäen varhaiskasvatuksen päiväkotiryhmään. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa yhtenä tärkeänä asiana oli mainittu huoltajien ottaminen mukaan toimintaan. Projektin jatko voisi suuntautua enemmän lasten huoltajiin ja huoltajien osallistamiseen. Lasten huoltajat ovat jo järjestäytyneet Kävyt ry:n kautta, eli projektin toteuttaminenkin onnistuisi helposti tätä väylää käyttäen. Kärämäen varhaiskasvatus on järjestänyt mm. kevät- ja joulujuhlat erilaisten toiminnallisten tapahtumien merkeissä. Vahvuusteeman voisi sisällyttää esimerkiksi näihin tapahtumiin, ja tällä tavalla tietoa vahvuuksista ja positiivisesta kasvatuksesta saataisiin jaettua myös koteihin.

Sosionomi AMK–koulutuksesta valmistuneen osaamisvaatimukset eli kompetenssit ovat sosionomin työtä ohjaavia ydinosaamisalueita. Varhaiskasvatuksen kompetenssit ovat sosionomin kompetensseja täydentäviä. Pohdin koulutuksen aikana vahvistamiani kompetensseja seuraavaksi.

Sosiaalialan kompetensseista eettinen osaaminen ja asiakastyön osaaminen ovat osaamisalueita, joiden sisäistäminen vaatii paljon itsetutkiskelua ja arvojen sekä etiikan pohtimista. Koulutuksen alkuvaiheissa jokainen opiskelijoista pohti omaa historiaansa ja sitä kautta myös

tehtiin itsetutkiskelua. Tehdäkseen sosiaalialan työtä on tunnistettava ihmiskäsityksensä ja ymmärrettävä arvot, jotka työtä ohjaavat. Asiakastyössä on osattava ohjata asiakasta hänen omien voimavarojensa käyttöön otossa ja vahvistumisessa kasvun ja kehityksen eri vaiheissa. Mielestäni olen vahvistanut omaa osaamistani tällä alueella tekemällä itsetutkiskelua ja ymmärtämällä oman ihmiskäsityksen vaikutuksen työhön.

Asiakastyön osaamiseen liittyviä osaamisalueita kehitin paljon opinnäytetyön prosessissa. Varhaiskasvatuksen kompetensseihin vahvasti liittyy suunnittelu, dokumentointi, toteuttaminen ja arviointi. Näillä on tarkoituksena toteuttaa laaja-alaista ja tavoitteellista, pedagogisesti painottunutta toimintaa. Varhaiskasvatuspätevyyden saamiseksi on Centria AMK:n sääntöjen mukaisesti tehtävä projektiopinnäytetyö, missä asiakastyön osaamisalueita vahvistetaan. Projektissa toteutin interventioita, jotka vahvistivat ryhmän ohjaamistaitojani sekä kartuttivat osaamistani suunnittelun ja dokumentoinnin osalta.

Sosiaalialan varhaiskasvatuksen palvelujärjestelmäosaamisen yksi kompetenssi on, että sosionomi tuntee varhaiskasvatusta ohjaavat asiakirjat ja lainsäädännön sekä osaa toimia niiden mukaisesti. Opinnäytetyön ideana on hankkia teorian tietoa, mikä tukee opinnäytetyön aihetta. Teoriatiedon kautta olen tutustunut sekä lainsäädäntöön että varhaiskasvatuksen perusteisiin. Teoriatietoa varhaiskasvatukseen liittyen olen kartuttanut myös dokumentoinnista ja toimintaympäristöstä.

Tutkimus- ja kehittämisosaaminen tarkoittaa, että sosionomi osaa käyttää uutta tutkimustietoa ja menetelmiä hyödyksi työssään sekä arvioida ja kehittää toimintaa. Uutta tutkimustietoa on saatavilla nyt paremmin kuin koskaan, ja varhaiskasvatus on saanut tavoitteellisuutta varhaiskasvatuksen perusteiden myötä. Projektin myötä olen harjaantunut käyttämään alan teoriatietoa, ymmärtämään sen tarkoitusta ja tuomaan sitä toimintaan.

Prosessi on ollut haastava, ja kirjoitustyö on vaatinut suurta ponnistelua. Koko prosessin ajan on täytynyt sovittaa työelämä sekä opinnäytetyö yhteen, ja vaikeaksi sen on tehnyt se, että työpaikka on vaihtunut kolme kertaa projektin aikana. Uudet työkuviot ovat vaatineet paljon voimia, eikä opinnäytetyön kirjoittamiseen niitä ole jäänyt. Suurin haaste on ollut poistuminen mukavuusalueen ulkopuolelle ja alkaa kirjoittamaan kaikesta muusta tekemisestä huolimatta. Opintojen aikana kirjallisten töiden tekeminen oli mukavaa, ja sain ne helposti tehtyä, mutta näin pitkän prosessin hallinta ja tekeminen osoittautui minulle haastavaksi. Huomasin itsessäni

piirteitä, jotka eivät välttämättä ole mairittelevia, mutta itselleni kasvun välineenä tärkeitä asioita käsitellä. Luonnollisesti voin todeta, että seuraava opinnäytetyö olisi helpompi tehdä!

LÄHTEET

- EDU. 2017. Johdanto pedagogiseen dokumentointiin. Saatavissa: https://www.edu.fi/download/190253_Johdanto_pedagogiseen_dokumentointiin.pdf. Viitattu 29.12.2018.
- Heikka, J., Hujala, E., Turja, L. & Fonsen, E. Lapsikohtainen havainnointi ja arviointi varhaispedagogiikassa. 2011. Teoksessa E. Hujala & L. Turja (toim.). Varhaiskasvatuksen käsikirja. Jyväskylä: PS-Kustannus. 54–66.
- Helenius, A. & Lummelahti, L. 2018. Varhaiskasvatus perusteita. Helsinki: Books on Demand.
- Hutchin, V. 2006. Meeting individual needs. Teoksessa T. Bruce (toim.) Early childhood. A guide for student. London: Sage.
- Jääskeläinen, A-M. & Pelliccioni, S. 2017. Mitä sä rageet? Lapsen ja nuoren tunnetaitojen tukeminen. Helsinki: Lasten keskus ja Kirjapaja Oy.
- Kettunen, S. 2003. Onnistu projektissa. Juva: WS Bookwell Oy.
- Kumpulainen, K., Mikkola, A., Rajala, A., Hilppo, J. & Lipponen, L. 2014. Positiivisen pedagogiikan jäljillä. Teoksessa L. Uusitalo- Malmivaara (toim.) Positiivisen psykologian voima. Jyväskylä: PS- kustannus. 227–228.
- Kumpulainen, K. & Renshaw, P. 2007. Cultures of learning. Saatavissa: https://www.academia.edu/1408064/Cultures_of_learning. Viitattu 2.4.2019.
- Kronqvist, E-L. 2011. Varhaispedagogiikan kehityspsykologian perusta. Teoksessa E. Hujala & L. Turja (toim.) Varhaiskasvatuksen käsikirja. Jyväskylä: PS-kustannus. 13–30.
- Kärsämäen kunnan varhaiskasvatussuunnitelma. 2017. Saatavissa: <https://eperusteet.opin-topolku.fi/#/fi/ops/8967054/esiopetus/tekstikappale/8973440>. Viitattu 10.3.2019
- Lastensuojelulaki. 13.4.2007/417. Saatavissa: <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417>. Viitattu 30.12.2018.
- Leskisenoja, E. 2017. Positiivisen pedagogiikan työkalupakki. Jyväskylä. PS-kustannus.
- Mikkola, P. & Nivalainen, K. 2009. Lapselle hyvä päivä tänään. Näkökulmia 2010-luvun varhaiskasvatukseen. 4., uudistettu painos. Saarijärvi: Pedatieto Oy.
- Opetushallitus. 2016. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. Säädökset ja ohjeet 2016/17. Saatavissa: http://www.oph.fi/download/179349_varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet_2016.pdf. Viitattu 27.5.2017.
- Opetushallitus. 2018. Kasvatus, koulutus ja tutkimus. Varhaiskasvatus. Saatavissa: https://www.oph.fi/koulutus_ja_tutkimus/varhaiskasvatus. Viitattu 30.12.2018.

Saarniaho, R. 2005. Internetix. Oppimateriaalit. PS2 ihmisen psyykkinen kehitys. Saatavissa: http://opinnot.internetix.fi/fi/materiaalit/ps/ps2/3_kehitys_ikakausittain/01_lapsenfyysinenkehitys?C:D=1465731&m:selres=1465731. Viitattu 10.3.2019.

Seligman, M. 2002. Aito onnellisuus. Positiivisen psykologian keinoin täyteen elämään. Jyväskylä: Gummerus kustannus Oy.

Säljö, R. 2001. Oppimiskäytännöt. Sosiokulttuurinen näkökulma. Helsinki: WSOY.

Uusitalo-Malmivaara, L. & Vuorinen, K. 2016. Huomaa hyvä! Näin ohjaat lasta ja nuorta löytämään luontevahvuutensa. Jyväskylä: PS-Kustannus.

Varhaiskasvatuslaki. 540/2018. Saatavissa: <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2018/20180540>. Viitattu 29.12.2018.

Vuorinen, K. 2015. ”Vahvuuksilla vahvaksi” –interventiokokemuksia. Saatavilla: <http://kaisavuorinen.com/blogi/vahvuuksilla-vahvaksi-interventiokokemuksia/>. Viitattu 10.3.2019.

Kysely positiivisesta pedagogiikasta varhaiskasvatuksessa
Kysymykset Kärsämäen varhaiskasvatuksen henkilökunnalle

1. Ammattinimike _____
Työkokemus varhaiskasvatuksessa _____
2. Osallistuitko Kaisa Vuorisen Positiivisen pedagogiikan luennoille 16.3.2018? _____
3. Mitä positiivinen pedagogiikka mielestäsi tarkoittaa?
_____
_____
_____
_____
4. Kuinka olet huomionnut lasten vahvuuksia? Kerro esimerkkutilanne.
_____
_____
_____
_____
_____
5. Miten olet ottanut vahvuudet puheeksi lasten huoltajien kanssa? Kerro esimerkkitilanne.
_____
_____
_____
_____
6. Millaiseksi koet vahvuuksien huomioimisen? a) helppoa b) vaikeaa
Miksi?
_____
_____
_____
_____
7. Onko positiivisesta pedagogiikasta ollut apua mihinkään päiväkodin ongelmatilanteeseen? Miten?
_____
_____
_____
_____

8. Onko vahvuudet tulleet lasten puheissa tai leikeissä esille? Miten?

---

9. Ovatko lapset tietoisempia omista vahvuuksistaan?

Kyllä _____ Ei _____

Miten se tulee esille?

---

10. Onko projektilla vaikutettu päiväkodin toimintakulttuuriin?

Jos, niin miten?

---

11. Kehittämisideoita Vahvuus-vihkoon.

Palautus 29.6. mennessä toimistossa olevaan laatikkoon.

Kiitän vastauksistasi!

Katja Pikkarainen
sosionomiopiskelija
Centria AMK

Hei!

Olen Katja Pikkarainen kolmannen vuosikurssin sosionomiopiskelija Centria AMK:sta. Opinnäytetyöni aihe on positiivisen pedagogiikan tuominen osaksi Kärsämäen varhaiskasvatusta. Opinnäytetyön tilaaja on Kärsämäen varhaiskasvatus ja toiminnallisen osuuden teen Kuusipihan päiväkodissa 3-5- vuotiaiden ryhmässä.

Opinnäytetyön tarkoitus on positiivisen pedagogiikan tuominen ryhmän henkilöstön sekä lasten toimintakulttuuriin. Tavoitteena on myös suunnitella henkilöstön sekä lasten käyttöön Vahvuus-vihko, joka toimii vahvuuksien havainnoinnin tukena.

Tulen tekemään kesän 2018 aikana viisi eri tuokiota lasten parissa. Tuokioissa tutustutaan luontevahvuuksiin ja opetellaan havainnoimaan niitä. Lasten kanssa tehdään projekti, missä otetaan vahvuus- valokuva jokaisesta lapsesta ja kuvan yhteyteen liitetään hoitajien, huoltajien sekä lasten huomioimat vahvuudet. Tuokioista jää lapselle oma valokuva, joka liitetään omaan Vahvuus-vihkoon. Lasten henkilötietoja ei käytetä opinnäytetyössä ja kuvat jäävät päiväkodin ja lasten omaan käyttöön. Lapsenne osallistuu projektiin luvallanne.

Palautattehan lomakkeen täytettynä 31.5.2018 mennessä.

Terveisin Katja Pikkarainen
 sosionomiopiskelija, Centria AMK
 katja.pikkarainen @cou.fi

Lapseni _____

saa _____ osallistua sosionomiopiskelijan projektiin

ei saa _____ osallistua sosionomiopiskelijan projektiin

lasta saa _____ kuvata

lasta ei saa _____ kuvata

päiväys ____/____ paikka _____

---

huoltajien allekirjoitukset

VAHVUUKSIEN VALOKUVA-PROJEKTI
KYSELY VANHEMMILLE

Lapsen nimi _____

Positiivinen pedagogiikka on pedagoginen suuntaus, missä keskitytään huomaamaan vahvuuksia ja vaalimaan hyvää. Meissä kaikissa on paljon vahvuuksia, joita emme vielä aikuisenakaan tunnista itsestämme. Itsetunto rakentuu mm. siitä, kuinka hyvin tunnistat omat vahvuutesi ja kehitettävät osa-alueesi. Toisin kuin kuvitellaan, me voimme harjoitella ja vahvistaa vahvuuksiamme, jos me vain tiedostamme ne. Koulussa pärjääminen ei vaadi älykkyyttä, vaan ennemminkin sinnikkyyttä ja itsesäätelytaitoja ja luovuus ei tarkoita pelkästään taiteellista luovuutta, vaan esimerkiksi uusien leikkien tai käytäntöjen luomista.

Mitä vahvuuksia sinä huomaat lapsellasi olevan? Mainitse kolme.

Missä tilanteessa tämän vahvuuden käyttö näkyy?

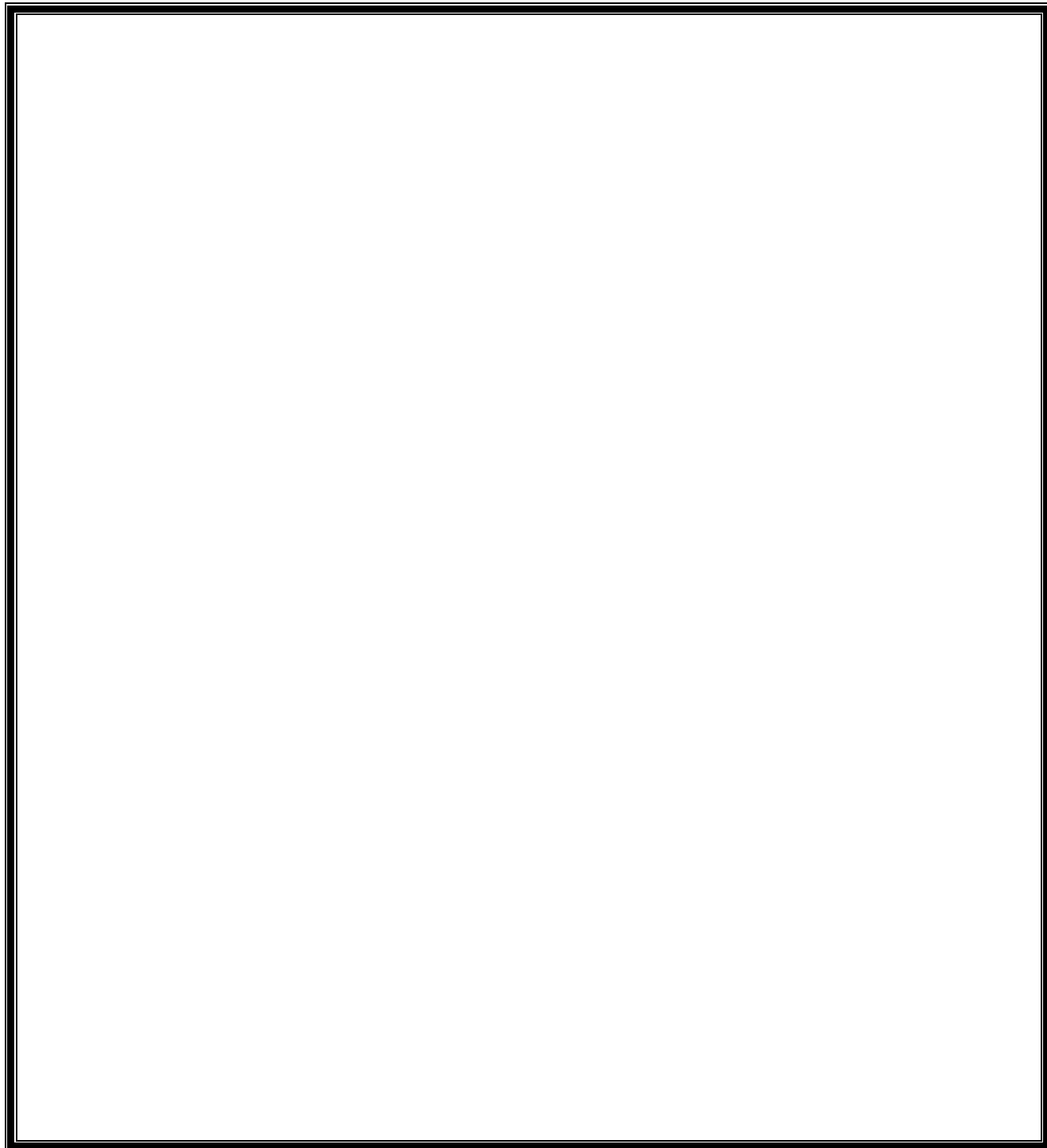
Nämä tiedot lisätään vahvuusvalokuvaan ja liitetään lapsen Vahvuus- vihkoon. Tiedot eivät tule näkymään opinnäytetyössäni ja kaikki lupalaput sekä tämä kysely hävitetään käytön jälkeen asianmukaisella tavalla.

Palautathan tämän 31.5.2018 mennessä.

Kiitos vastauksistanne!

VAHVUUSVIHKO

ROHKEUS JA EMOTIONAALISET VAHVUUDET

Rohkeus on sitä, että teet tinkimättömästi päättämäsi teon, vaikka sinua pelottaisi ja kohtaisit vaikeuksia ja vastustusta. Rohkeus merkitsee pelon läsnäoloa, ei sen puuttumista. Keskeistä on omien pelkojen voittaminen rohkeuden avulla ja päättäväisyys pitää kiinni siitä, mikä on itselle tärkeää ja oikein. Rohkeus on oppimisen tärkeä ominaisuus, jossa korostuu myös kyky sietää epävarmuutta.

Ohjaajalle: Tunnista erilaiset rohkeudet; fyysinen, psyykkinen, sosiaalinen ja moraalinen ja anna lapselle palautetta näistä. Pienet lapset vasta opettelevat rohkeutta, kuten maistamalla uusia ruoka-aineita. Huomioi myös tämä ohjaamisessa!

Sinnikkyys on intohimoa saavuttaa pitkäkestoisia tavoitteita, se on päättäväisyyttä pitäytyä kiinni tekemisessä, jatkamista mahdottomaltakin tuntuvan haasteen edessä ja toipumiskykyä hankaluuksien jälkeen. Sinnikkyys on sitä, että pystymme puurtamaan myös epämieluisan hankkeen parissa, jotta pääsemme tavoitteeseemme.

Ohjaajalle: Kannusta lasta viemään aloittamansa asiat loppuun. Kannusta lasta siihen, että hän tekee itse. Kasvata vaatimustasoa pikkuhiljaa, vaikka saksien käytössä; ”Leikkaa vielä tuo kohta”. Näin sinnikkyys kehittyy asteittain. Kehu prosessia, ei vain tulosta!

Innostuksella on valtava myönteinen voima ja vahva yhteys elämäntyytyväisyyteen. Innostuneella ihmisellä on kyltymätöntä energiaa ottaa asioista selvää. Innostunut ihminen on sisäisesti motivoitunut ja sitoutunut asiaansa ja hän saa paljon aikaan. Innostuneelle ihmiselle elämä on mielenkiintoinen seikkailu. Innostus on elinvoimaisuutta.

Ohjaajalle: Anna myönteistä ja kannustavaa palautetta prosessista ja vahvuuksista. Haasta kokeilemaan vaativampia tehtäviä. Kannusta tekemään päätöksiä ja olemaan aktiivinen toimija. (Uusitalo-Malmivaara, L. & Vuorinen, K. 2016. 98–106, 134-139, 174–180.)

pv.	Rohkeus	Sinnikkyys	Innostuneisuus

OIKEUDENMUKAISUUS, KYKY VASTUSTAA LIOTTELUA JA YLENPALTTI-SUUTTA

Itsesäätely on oman itsensä tietoista ohjaamista kohti pitkän ja lyhyen aikavälin tavoitteiden saavuttamista. Itsesäätely liittyy ihmisen sisäisiin prosesseihin sekä kaikkiin vuorovaikutustilanteisiin. Itsesäätely on tietoista vastuuta omasta toiminnasta ja oman toiminnan ohjaamista aina kulloiseenkin hetkeen ja ryhmään sopivaksi. Tämä näkyy mm. kyvyssä säädellä tunteita, ohjata huomiota ja vastustaa kiusauksia.

Ohjaaja: Sanallista tilanteita, joissa lapsen itsesäätelyä tarvitaan. Sanallista mitä voi tehdä, että lapsi oppii säätämään mielihalujaan. Aseta pienempiä tavoitteita ja kasvata vaatimuksia kehittymisen mukaan, esim. paikoillaan oleminen ja tehtävään keskittyminen.

Ryhmätyötaidot ovat jäsenyyttä, toisten huomioimista, jakamista ja halukkuutta laittaa omat vahvuutensa töihin koko ryhmän yhteisen tavoitteen saavuttamiseksi. Ryhmätyötaidot pitävät sisällään vastaavuutta, taitoa olla positiivisesti riippuvainen ryhmästä ja motivoitumista yhteisestä tekemisestä.

Ohjaaja: Järjestä ryhmätyötilanteita, missä jo pienet lapset (ikä- ja kehitystasolta siihen kykenevät) voivat harjoitella ryhmänä olemista. Anna pieni tehtävä, johon tarvitaan useampi lapsi toimimaan ryhmässä.

Reiluus on ymmärrystä siitä, mikä on oikein ja mikä on väärin. Reiluutta on kaikkien kohtelevainen tasapuolisesti, ystävällisesti ja siten, että kukaan ei jää ulkopuolelle. Reiluuden kautta lisätään omaa ja ryhmän hyvinvointia. Reiluus liittyy vahvasti oikeudenmukaisuuteen.

Ohjaaja: Kannusta kaikkia lapsia siihen, että he huomaisivat ottaa mukaan ja huomioon myös ne sivuun jäävät lapset. (Uusitalo- Malmivaara, L. & Vuorinen, K. 2016. 107– 117, 168–173, 181–186.)

pv.	Itsesäätely	Ryhmätyötaidot	Reiluus

HENKISYYS, KYKY ANTAA ILMIÖILLE LAAJEMPAA MERKITYSTÄ, TRANS- SINDENSSI

Huumorintaju on taipumusta tutkia arkielämän tapahtumia myönteisestä näkökulmasta. Se tuo leikkisyyttä ja toivoa myös vaikeisiin hetkiin. Huumori oikein käytettynä sitoo ihmisiä yhteen ja parantaa fyysistä ja psyykkistä terveyttä. Huumorin avulla elämään tuodaan keveyttä, iloa ja naurua ja huumorintaju on myös elämänasenne. Huumorintaju vahvuutena tarkoittaa ihmisen suhtautumistapaa elämään ja sen eri ilmiöihin.

Ohjaaja: Ole huumorintajuinen ja näytä kuinka itse voit ottaa asioita huumorilla. Luo ympärille lämminhenkinen ja suvaitseva ilmapiiri, jolloin kaikkien on helpompi olla.

Kiitollisuus vahvistaa hyvää ja sitoo ihmisiä yhteen. Kiitollisuuden kokemus syntyy hetkessä, jolloin ymmärrät, mitä hyvää olet saanut toisilta ihmisiltä ja elämältä. Kiitollisessa mielentilassa on lähes mahdotonta olla masentunut tai ahdistunut. Kiitollisuus lisää ymmärrystä siitä, että ihmiset haluavat toisilleen hyvää ja jokainen voi tuntea itsensä rakastetuksi.

Ohjaaja: Osoita kiitollisuutta siitä, mitä lapset tekevät ja tai ovat. Ole kiitollinen pienistäkin asioista ja osoita se. Harjoittele kiitollisuutta tekemällä mindfulness- harjoituksia.

Toiveikkaus on uskoa merkitykselliseen tulevaisuuteen, jonka toteutumiseen voi vaikuttaa omalla toiminnalla. Toiveikkaus on kykyä nähdä erilaisia reittejä, jotka vievät kohti itselle asetettuja tavoitteita.

Ohjaaja: Kannusta lapsia asettamaan itselleen tavoitteita, jotka ovat realistisia. Osoita omalla toiminnallasi, että ongelmat ovat vain esteitä jotka ovat ohitettavissa ja työnteko kannattaa. Kannusta lapsia laittamaan itsensä likoon ja näytä itse esimerkkiä. (Uusitalo- Malmivaara, L. & Vuorinen, K. 2016. 126– 133, 141– 147, 194– 200.)

pv.	Huumorintaju	Kiitollisuus	Toiveikkaus

MITEN KÄYTÄN VIHKOAA?

Havainnointi on varhaiskasvatuksen pedagogisen suunnittelun perusta. Työntekijät havainnoivat lasten päivittäisiä toimia kuten leikkiä, ruokailua, siirtymisiä jne. Havainnoinnilla on moniulotteiset vaikutukset sekä lapsen kasvattamiseen, että toiminnan suunnitelmalliseen kehittämiseen. Vahvuus- vihko on työkalu pedagogiseen dokumentointiin, mitä käyttämällä jokainen työntekijä voi osallistua lapsen varhaiskasvatussuunnitelman laatimiseen. Havainnoinnin olisi oltava suunnitelmallista ja jatkuvaa, jotta lapsen kehityskaari tulisi näkyväksi. Vahvuuksien sanoittaminen toiminnassa on myös perusta lapsen itsetuntemuksen kasvulle ja kehittymiselle.

1. Aloita tutustumalla vahvuuksiin, jotka löytyvät vihkosta. Jokaisesta vahvuudesta on annettu myös esimerkkejä ohjauksen tukemiseen.
2. Vahvuusvariksen bongausoppaasta löydät materiaalia, mitä käyttää interventioissa. Interventiot, joissa käsitellään vahvuuksia, tukevat vahvuuksien opettelua.
3. Havainnoi lasten toimintaa eri tilanteissa. Anna tilaa lasten onnistumisille ja epäonnistumisille. Molemmat ovat luonteen vahvuuksia kasvattavia kokemuksia.
  - Jos lapsi onnistuu, kehu ja sanoita mitä vahvuutta lapsi käytti onnistuakseen. Kirjaa tilanne lyhyesti vihkoon.
  - Jos lapsi epäonnistuu, kehu yrittämisestä ja sanoita mitä vahvuutta olisi vielä harjoiteltava, että lapsi onnistuisi. Kirjaa tilanne vihkoon, ja aloita vahvuuden aktiivinen harjoittelu lapsen kanssa. Vihkoon voit tehdä merkintöjä kehityksestä, toiminta on silloin suunnitelmallista.
4. Vahvuus- vihkoa kannattaa täyttää lapsen kanssa yhdessä, jolloin lapsi on aktiivinen toimija. Lasten vanhemmat olisi hyvä ottaa toimintaan mukaan, ja kertoa päivän päätteeksi, mitä vahvuutta on sen päivän aikana vahvistettu tai missä lapsi on onnistunut.
5. Anna itsellesi ja työyhteisölle aikaa oppia uusi asia! Muista, että sinnikkyys palkitaan!

PALAUTELOMAKE OPINNÄYTETYÖPROSESSISTA HENKILÖKUNNALLE

Arviosi opinnäytetyön ajankohtaisuudesta.

Kuinka projektin vetäjä mielestäsi onnistui. Kerro esimerkein.

a) Positiivisen pedagogiikan tuomisessa päiväkodin toimintakulttuuriin?

---

b) Vahvuus- vihon suunnittelussa?

---

c) Interventioiden ohjaamisessa?

---

d) Lasten osallistamisessa?

---

e) Vanhempien osallistamisessa?

Millaisia kehittämisideoita prosessista saitte?

Mitä kehitettävää prosessissa havaitsitte?

Mitä hyvää prosessissa havaitsitte?

Palauttakaa vastaukset 29.6. mennessä toimiston laatikkoon.

Kiitos vastauksista

